

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Amanda Mäkiranta

**KOTONA KOETTU
KURITUSVÄKIVALTA PÄIVÄHOIDON
HAASTEENA**

Kartoitus varhaiskasvattajien kyvyistä kohdata kuritusväkivaltaa
kotona kokenut lapsi

Sosiaali- ja terveysala
2014

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Amanda Mäkiranta
Opinnäytetyön nimi	Kotona koettu kuritusväkivalta päivähoidon haasteena. Kartoitus varhaiskasvattajien kyvyistä kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokenut lapsi.
Vuosi	2014
Kieli	suomi
Sivumäärä	41 + 2
Ohjaaja	Merja Kaminen ja Ahti Nyman

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa päiväkodissa työskentelevien varhaiskasvattajien keinoja kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokenut lapsi. Tutkimuksessa selvitettiin, mistä seikoista varhaiskasvattaja havaitsee lapsen mahdollisesti kokeneen kotona kuritusväkivaltaa. Tutkimuksen kohteena oli myös se, mitkä ovat työntekijöiden jatkotoimenpiteet huolen syntymisen jälkeen sekä onko työntekijöitä informoitu siitä, kuinka tulee toimia huolen syntyessä. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa lisäksi koulutuksen tarvetta aiheen tiimoilta.

Aineisto kerättiin teemahaastattelulla yhdestä vaasalaisesta päiväkodista. Tutkimuksessa haastateltiin kolmea lastentarhanopettajaa ja kolmea lastenhoitajaa. Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksenä toimivat kuritusväkivallan määrittely, yleisyys ja kuritusväkivallan seuraukset. Lisäksi viitekehyyksessä kuvataan päivähoidon keinoja kohdata kuritusväkivalta sekä lastensuojelun taustaa Suomessa.

Tuloksista kävi ilmi, että haastateltavista suurin osa koki, että he tarvitsisivat tukea kuritusväkivaltaa kotona kokeneen lapsen tai tämän vanhempien kohtaamiseen. Suurin osa haastateltavista koki oman tietopohjansa kuritusväkivallasta olevan melko heikko ja haastateltavat kaipasivat koulutusta kuritusväkivallan tiimoilta. Koulutuksessa toivottiin läpikäytäväksi asioita esimerkkien kautta sekä apua tunnistamiseen ja huolen syntymisestä käynnistyvän prosessin selkeyttämiseen. Kouluttajalta toivottiin asiantuntijuutta ja taitoa jakaa tieto muille.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaalialan koulutusohjelma

ABSTRACT

Author	Amanda Mäkiranta
Title	Corporal Punishment a Child Has Experienced at Home – A Challenge for Daycare. The Ability of Early Childhood Educators to Encounter a Victim of Parental Corporal Punishment
Year	2014
Language	Finnish
Pages	41 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Merja Kaminen and Ahti Nyman

The purpose of this research was to find out what methods early childhood educators can use to encounter a child that is a victim of corporal punishment in the home. The aim was to find out how a victim of parental corporal punishment can be identified and if employees have been advised on how to act in such situation. A further purpose was to find out whether there was a need for further training.

The material was collected with theme interviews in one daycare centre in Vaasa. Three kindergarten teachers and three child care nurses were interviewed for the study. The study was qualitative. The material was analyzed with material-oriented content analysis method. The theoretical frame deals with defining parental corporal punishment and with the frequency and consequences of corporal punishment in the home. Also the daycare employees' ability to encounter parental corporal punishment and the backgrounds of child welfare in Finland are dealt with.

The results show that most of the respondents felt that they need support in encountering a child that is a victim of corporal punishment in the home or in encountering the parents. There was a need for further training about parental corporal punishment. The training should deal with topics like identifying the victim of parental corporal punishment and starting the process to encounter the victims and the parents. The training should include going through case examples.

Keywords	Parental corporal punishment, daycare, in charge of the care and upbringing, child welfare
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	7
2	LASTENSUOJELU	8
	2.1 Lastensuojelu Suomessa	9
	2.2 Virkamiehen ilmoitusvelvollisuus	11
3	KURITUSVÄKIVALTA PERHEVÄKIVALLAN MUOTONA.....	13
	3.1 Kuritusväkivalta.....	14
	3.2 Kuritusväkivallan seuraukset.....	18
4	KURITUSVÄKIVALTA PÄIVÄHOIDON HAASTEENA	19
	4.1 Kasvatuskumppanuus	20
	4.2 Kuritusväkivallan kohtaaminen päiväkodissa.....	21
	4.2.1 Tunnistaminen.....	21
	4.2.2 Puuttuminen	22
	4.2.3 Moniammatillinen yhteistyö	24
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	25
	5.1 Tutkimusmenetelmät.....	25
	5.2 Aineistonkeruumenetelmät	26
	5.3 Tutkimusaineisto.....	27
	5.4 Aineiston analysointi	28
	5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	29
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	30
	6.1 Miten kasvattajat määrittelevät kuritusväkivallan?	30
	6.2 Millaisia ajatuksia kuritusväkivalta kasvattajissa herättää?.....	32
	6.3 Kuinka päiväkodissa on informoitu toimimaan huolen syntyessä?.....	33
	6.4 Tapausesimerkki	34
	6.4.1 Toiminta tilanteessa	35
	6.4.2 Tilanne puheeksi	36
	6.5 Koulutus.....	38
	6.5.1 Tietopohja kuritusväkivallasta	38
	6.5.2 Keinot kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokeva lapsi.....	39

6.5.3	Millaista koulutusta kasvattajat kaipaisivat?.....	40
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	43
8	POHDINTA.....	46
	LÄHTEET.....	48
	LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Haastateltavien keinot kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokeva lapsi	s. 39
Taulukko 1.	Kasvattajien määritelmä kuritusväkivallasta	s. 30
Taulukko 2.	Kasvattajien ajatuksia kuritusväkivallasta	s. 32
Taulukko 3.	Kuinka päiväkodissa on informoitu toimimaan huolen syntyessä?	s. 33
Taulukko 4.	Kuinka kasvattajat toimisivat tapausesimerkin tilanteessa?	s. 35
Taulukko 5.	Kenen kanssa kasvattajat ottaisivat huolen puheeksi?	s. 36
Taulukko 6.	Kasvattajien tietopohja kuritusväkivallasta	s. 38
Taulukko 7.	Kasvattajien toivoma koulutus kuritusväkivallasta	s. 40

LIITELUETTELO

LIITE 1. Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoitus on kartoittaa päiväkodissa työskentelevien varhaiskasvattajien tapoja ja keinoja kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokenut lapsi. Tutkimuksessa selvitetään sitä, mistä seikoista varhaiskasvattaja havaitsee lapsen mahdollisesti kokeneen kotona kuritusväkivaltaa. Tutkimuksessa tarkastellaan työntekijöiden jatkotoimenpiteitä huolen syntymisen jälkeen eli kuinka helposti päiväkodista ollaan yhteydessä vanhempiin ja lastensuojeluun sekä onko työntekijöitä informoitu siitä, kuinka tulee toimia huolen syntyessä.

Tutkimuksen aihe on muodostunut alun perin omasta kiinnostuksestani aihetta kohtaan. Aiheesta tuli työelämälähtöinen ja sen toimeksiantaja on Vaasan ensi- ja turvakodin ”Lapselle vahvat verkostot” –hanke, jota toteutetaan Vaasan ensi- ja turvakodissa. Hankkeen lähtökohta on kehittää moniammatillista yhteistyötä niiden toimijoiden välillä, jotka kohtaavat työssään lapsia ja lapsiperheitä. Vaasan alueella tällaisten palveluiden, kuten neuvolan, päiväkotien ja sosiaalipalveluiden on koettu olevan irrallaan ja hankkeen tavoite on luoda silta näiden toimijoiden välille. Näin pyritään helpottamaan huolen puheeksi ottamista ja saada perheet tuen piiriin varhaisemmassa vaiheessa. Hankkeen avulla halutaan edistää peruspalveluiden taitoa tunnistaa varhaisen tuen tarve ja vaihtaa osaamista toimijoiden välillä. (Vaasan ensi- ja turvakoti 2012.)

Tämän kaltainen tutkimus on aina ajankohtainen päiväkotien ollessa yksi lasten kanssa eniten työskentelevistä tahoista ja näin ollen myös yksi niistä paikoista, joissa väkivallan merkit on helpoin huomata. Tämän vuoksi on tärkeää kartoittaa ja tiedostaa työntekijöiden taito huomata ja kohdata kuritusväkivalta sekä toimia huolen vaatimalla tavalla.

2 LASTENSUOJELU

Lastensuojelu Suomessa perustuu YK:n lasten oikeuksien yleissopimukseen. Lastensuojelussa osallisina on koko yhteiskunta ja kaikki valtion kansalaiset. (Taskinen 2010, 19.)

YK:n lastenoikeuksien sopimus on vuonna 1989 voimaan tullut, valtioita sitova ihmisoikeussopimus, joka takaa kaikille alle 18-vuotialle ihmisoikeudet ja vastuuttaa valtiota ottamaan ensisijaisen vastuun oikeuksien toteutumisesta. Sopimus velvoittaa valtiota tiedottamaan sekä lapsia että aikuisia lasten oikeuksista. (Unicef a 2013.)

Lapsen oikeuksien sopimus on maailman ratifioituin sopimus ja sen ulkopuolella on vain kaksi maata. Ratifioimalla sopimuksen valtio lupautuu muuttamaan lakinsa ja toimintatapansa sopimuksen mukaiseksi. YK:n lapsen oikeuksien komitea valvoo sopimuksen täytäntöönpanoa ja niiden toiminnasta valtion tulee raportoida viiden vuoden välein. Lasten oikeuksien sopimus tuli voimaan Suomessa vuonna 1991. (Unicef a 2013.) Sopimus velvoittaa Suomessa valtiota, kuntia ja kaikkia aikuisia, myös vanhempia takaamaan lapsen hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumisen. Lapsiasiavaltuutetun tehtävä on Suomessa seurata ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. (Lapsiasiavaltuutettu 2014.)

Sopimuksessa on kolme teemaa, joihin sopimus voidaan jakaa: Kaikilla lapsilla on oikeus

1. Erityiseen suojeluun ja hoivaan (protection),
2. Riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista (provision) sekä
3. Osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon (participation).

Sopimuksessa on lisäksi neljä yleisperiaatetta, jotka ovat syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemyksen kunnioittaminen. (Lapsiasiavaltuutettu 2014.)

Lasten oikeuksien sopimuksesta löytyy monta kohtaa, jotka käytännössä kieltävät lapsen ruumiillisen kurituksen. Sopimuksen 18. artikla sanoo, että vanhemmilla on ensisijainen ja yhteinen vastuu lapsen kasvatuksesta ja heillä on oikeus saada tukea tehtävänsä. Artiklassa todetaan myös, että vanhempien tulee toimia lapsen edun mukaisesti ja että valtion on turvattava lastensuojelupalvelut. Keskeisimmät artiklat kuritusväkivallan tiimoilta ovat kuitenkin artiklat 19 ja 37. Sopimuksen 19. artiklassa todetaan selkeästi, että lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta, ja hyväksikäytöltä. Se kieltää lapsen ruumiillisen ja henkisen pahoinpitelyn, välinpitämättömän ja huonon kohtelun, laiminlyönnin sekä hyväksikäytön. Suojellakseen lasta edellä mainituilta asioilta, valtion tulee ryhtyä kaikkiin asianmukaisiin oikeudellisiin, hallinnollisiin, sosiaalisiin ja koulutuksellisiin toimiin sopimuksen velvoittamana. Artikla 37 sen sijaan kieltää lapsen rankaisemisen julmalla tai halventavalla tavalla. (Unicef b 2013.) Lasten oikeuksien komitea suosittelee valtioille kuritusväkivallan kieltämistä laissa sekä valistus-, kasvatusta- ja koulutustoiminnan järjestämistä vanhemmille kuritusväkivallan ehkäisemiseksi. (Älä lyö lasta! 2010, 32.)

2.1 Lastensuojelu Suomessa

Suomen lainsäädännössä tunnustetaan lasten ihmisoikeudet ja ihmisarvo ja Suomi on sitoutunut noudattamaan YK:n lastenoikeuksien sopimusta. Lastensuojelulain avulla pyritään toimeenpanemaan nämä oikeudet käytännössä. Sen ensimmäisessä artiklassa määritellään lastensuojelulain tarkoitus, joka on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (L13.4.2007/417). Lastensuojelulle voidaan määritellä kolme perustehtävää: lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien ja huoltajien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lasten suojelutehtävä. (Sosiaaliportti 2013 a).

Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapset hoidosta, huolenpidosta ja kasvatuksesta ja heillä on oikeus saada valtiota tukea, ohjausta ja neuvontaa koskien lapsen kasvatusta (Lapsiasiavaltuutettu 2014). Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten tulee tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja tarjota apua mahdollisimman varhain ja ohjattava perhe ajoissa lastensuojelun

piiriin. Lastensuojelun tulee järjestää tarvittavia palveluita ja tukitoimia työssään tukea vanhempia kasvatustehtävässä ja lapsen huolenpidossa. (L13.4.2007/417.) Mikäli vanhemmat eivät kykene tuesta huolimatta takaamaan lapselle turvallista kehitystä, on valtiolla velvollisuus turvata lapsen hyvä hoito erilaisten toimenpiteiden kautta (Lapsiasiainvaltuutettu 2014). Lastensuojelu voidaan näin jakaa kahteen osaan: ehkäisevä lastensuojelu ja lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu.

Ehkäisevä lastensuojelu. Lain mukaan kunnan tulee järjestää ehkäisevää lastensuojelua, jota toteutetaan kunnan peruspalveluissa kuten äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa terveydenhuollossa, varhaiskasvatuksessa, opetuksessa ja nuorisotyössä. Se on lapsille, nuorille ja perheille annettavaa erityistä tukea, joka ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta vaan tehdään osana ryhmille suunnattuja palveluja. Ehkäisevän lastensuojelun avulla pyritään turvaamaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tukemaan vanhemmuutta sekä näin ehkäistä lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014 a.)

Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Ehkäisevä lastensuojelu muuttuu lapsi- ja perhekohtaiseksi lastensuojeluksi kun perheestä tehdään lastensuojeluilmoitus eli huoli on syntynyt. Lastensuojeluilmoituksen avulla perhe tuodaan lastensuojelun avun piiriin. Lastensuojeluilmoitus käynnistää lastensuojelutarpeen selvityksen, jonka jälkeen pyritään etsimään lievin riittävä toimintapa auttaa perhettä, mikäli tilanne niin vaatii. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014 a.)

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun muotoja ovat:

1. Lastensuojelutarpeen selvitys (selvitetään onko lapsi lastensuojelun tarpeessa)
2. Avohuollon tukitoimet (kuten taloudellinen tuki, asumisolojen järjestäminen, perhetyö, tukihenkilö jne.)
3. Lapsen kiireellinen sijoitus
4. Huostaanotto
5. Sijaishuolto

6. Jälkihuolto

Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan viranomaisen tulee tehdä kaikki lasta koskevat päätökset ensisijaisesti lapsen etua ajatellen. Viranomaisen tulee harkita päätöksen vaikutusta lapseen ja kuunneltava lapsen mielipidettä tämän iän ja kehitystason mukaisesti. (Lapsiasiavaltuutettu 2014.)

Lapsen ruumiillinen kurittaminen on kielletty Suomessa vuonna 1984. Lastensuojelulain neljännessä artiklassa sanotaan, että lapsella tulee saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukainen hoito ja huolenpito. Samassa artiklassa taataan lapselle myös oikeus turvalliseen kasvuympäristöön sekä henkiseen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen ja itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen. (L13.4.2007/417.) Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta kieltää selkeämmin lapsen alistamisen, ruumiillisen kurituksen ja muulla tavoin loukkaavasti kohtelemisen (L8.4.1983/361).

2.2 Virkamiehen ilmoitusvelvollisuus

Lastensuojelulain toisen artiklan mukaan ”Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin.” (L13.4.2007/417).

Päivähoidon työntekijät ovat työssään tiiviisti tekemisissä päivittäin lasten kanssa ja näin ollen väistämättä myös vanhempien kanssa. Päivähoito onkin yksi niistä tahoista, jotka ovat eniten lapsen ja perheen kanssa tekemisissä lasten ollessa pieniä ja yksi sen tehtävistä on tukea vanhempia lasten kasvatuksessa. Päivähoito on myös paikka, jossa huolen aiheet näkyvät työntekijöille todennäköisesti ensimmäisenä ja voimakkaimmin. Silti, päiväkodeista tehdään vähiten lastensuojeluilmoituksia. (Lukinmaa 2012.)

Kuka tahansa henkilö voi tehdä lastensuojeluilmoituksen mikäli havaitsee lapsen olevan suojelun tarpeessa. Lastensuojelulain artiklassa 25 määritellään kuitenkin

erikseen ne toimijat, jotka lain mukaan ovat velvoitettu ilmoittamaan lastensuojeluun, mikäli heille syntyy huoli lapsen hoidosta ja huolenpidosta tai kehityksen vaarantumisesta. Ilmoitusvelvollisuus tarkoittaa, että määrättyllä henkilöllä on velvollisuus ilmoittaa viipymättä, salassapitosäännösten estämättä kunnan lastensuojeluviranomaiselle, mikäli he ovat saaneet tehtävässään tietää lapsen hoidossa ja huolenpidossa olevan ongelmia tai mikäli lapsi elää tämän kehitystä jollain lailla vaarantavissa olosuhteissa. Momentissa luetelluilla henkilöillä on myös velvollisuus ilmoittaa poliisille, mikäli heillä on syytä epäillä lapsen kohdistunutta rikosta. (L13.4.2007/417.)

Ilmoitusvelvollisen ei ole tarkoitus tietää, onko huoli sellainen, että se vaatii varsinaisia lastensuojelutoimenpiteitä eikä hän voi itse valita tuleeko lastensuojeluilmoitusta tehdä, mikäli hänellä on huoli lapsen tilanteesta. Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä viipymättä vaikka olisi tiedossa, että perhe on jo lastensuojelun asiakkaana tai että jokin muu taho on tehnyt jo aikaisemmin perheestä lastensuojeluilmoituksen. Lastensuojeluilmoituksen tulee tehdä se henkilö, joka on saanut tietoa mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta eikä velvollisuutta voi siirtää esimerkiksi esimiehelle. (Sosiaaliportti 2012 b.)

Mikäli viranomainen on epävarma siitä, kuinka hänen tulisi tilanteessa toimia, voi hän kysyä lastensuojelun työntekijältä neuvoa tilanteeseen paljastamatta lapsen henkilöllisyyttä. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kirjallisesti tai suullisesti. (Sosiaaliportti 2012 b.)

3 KURITUSVÄKIVALTA PERHEVÄKIVALLAN MUOTONA

Perheväkivallalla tarkoitetaan yleisesti perheessä tai lähisuhteissa tapahtuvaa väkivaltaa ja sen uhkaa. Yleensä perheväkivalta tapahtuu parisuhteessa aikuisten välillä, mutta se voi kohdistua myös lapsiin tai lapsi voi olla väkivaltainen vanhempiaan tai sisaruksiaan kohtaan. Perheväkivalta ei ole sidoksissa mihinkään ihmisryhmää, sosiaaliluokkaan tai kulttuuriin vaan sen uhrina voi olla kuka tahansa. Sen sijaan selvästi suurin osa uhreista on naisia ja noin 40 % suomalaisista naisista on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa tai sillä uhkailua miehen taholta täytettyään 15 vuotta. (Perttu, Mononen-Mikkilä, Rauhala & Särkkälä 2005, 12-13.) Suuri tilastollinen ero väkivallan uhrien sukupuolella saattaa kuitenkin ainakin osaksi selittyä sillä, etteivät miehet helposti hae apua kokemaansa väkivaltaan häpeän vuoksi jolloin väkivalta ei tule esille. Perheväkivallasta on kaiken kaikkiaan vaikea saada aikaan luotettavia tilastoja, sillä monet tapauksista eivät koskaan tule viranomaisten tietoon. (Heiskanen & Ruuskanen 2010, 37.) Nykypäivänä puhutaan myös enemmän naisten taholta tulevasta väkivallasta, joka on huomattavasti lisääntynyt vuosien saatossa, mahdollisesti johtuen myös tapausten raportoinnin lisääntymisen johdosta.

Perheväkivallalla on tapana alkaa pikkuhiljaa ensin henkisellä väkivallalla joka muuttuu sitten ajan kuluessa fyysiseksi väkivallaksi (Perttu ym. 2005, 22). Väkivalta voi ilmetä monella eri tavalla ja väkivallan muotoja onkin yritetty jaotella omiksi luokikseen jo pitkään. Yleisesti se kuitenkin jaetaan fyysiseen, henkiseen ja seksuaaliseen väkivaltaan. Näiden lisäksi on kuitenkin havaittavissa myös muita väkivallan muotoja (Ensi- ja turvakotien liitto, 2013).

Fyysinen väkivalta on väkivallan näkyvin ja siksi helpoiten havaittavissa oleva muoto. Fyysistä väkivaltaa on esimerkiksi lyöminen, potkiminen, kurittaminen, kuristaminen tai vapaudenriisto ja se voi aiheuttaa ruhjeita, murtumia tai jopa kuoleman. Hoidon laiminlyönti, kuten lapsen vaipan liian harvoin vaihtaminen, lapsen yksin jättäminen pitkäksi aikaa tai ruokailun laiminlyönti, luetaan passiiviseksi fyysiseksi väkivallaksi. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014 b.)

Henkinen väkivalta on hieman laajempi ja sovellettavampi väkivallan muoto. Henkiseksi väkivallaksi luetellaan muun muassa toisen henkilön alistaminen, haukkuminen ja nolaaminen julkisesti. Se voi olla sosiaalista eristämistä perheestä ja ystävistä esimerkiksi väkivallan uhalla, ulkonäön ja mielipiteiden kontrollointia sekä taloudellista kontrollointia. Henkistä väkivaltaa on jo fyysisen väkivallan uhka ja sen pelko. (Ensi- ja turvakotien liitto 2013.)

Seksuaalinen väkivalta taas on seksiin tai seksuaalisiin tekoihin pakottamista ja seksuaalista nöyryytystä. Seksuaalinen väkivalta on sinällään myös sekä henkistä että fyysistä väkivaltaa (Ensi- ja turvakotien liitto, 2013).

Taloudellisella väkivallalla tarkoitetaan talouden kontrollointia. Taloudellinen väkivalta esiintyy toisen varojen hallitsemisena, estämistä pääsyn omiin varoihin ja rahan käytön kontrollointina. (Väestöliitto 2014.)

Uskonnollisella väkivallalla tarkoitetaan sitä, kun väkivallan tekijä käyttää uskonnollisia oppeja hyväkseen antaakseen toiminnalleen tarkoituksen ja syyttämällä uhria tapahtuneesta (Perttu ym. 2005, 11). Uskonnon avulla uhria voidaan manipuloida, pelotella, väheksyä, alistaa ja kontrolloida sekä muuttaa tämän mielipiteitä, elämäntapoja ja -katsomusta haluttuun suuntaan. (Kersanet 2014).

Lapsen fyysinen kuritus lasketaan Suomessa yhdeksi lapsen kaltoinkohtelun muodoksi ja perheväkivallan alaisuuteen. Lapsen fyysinen kurittaminen on Suomessa laissa kiellettyä. Tässä tutkimuksessa keskitytäänkin nimenomaan kuritusväkivaltaan.

3.1 Kuritusväkivalta

Ruumiillinen kuritus on ollut yhteiskunnassamme pitkään hyväksytyt tapa kasvattaa lapsista sosiaalisesti hyväksytyllä tavalla käyttäytyviä kansalaisia. Ruumiillista kuritusta on pidetty jopa ainoana oikeana tapana kurittaa ja kasvattaa lapsia. Ruumiillinen kuritus on kielletty Suomen laissa vuonna 1984 ja 2000-luvulla siitä on alettu käyttämään nimitystä kuritusväkivalta, jolla pyritään

erottamaan kasvatus ja väkivalta toisistaan ja osoittamaan ruumiillisen kurituksen väkivaltaista luonnetta. (Älä lyö lasta! 2010, 16.)

Lapsen fyysinen kuritus lasketaan Suomessa perheväkivallan alaisuuteen ja on Suomessa laissa kiellettyä. Tässä tutkimuksessa kuritusväkivallalla tarkoitetaan toimintaa, jolla aikuinen pyrkii fyysistä tai henkistä ylivoimaa käyttäen satuttamaan tai aiheuttamaan epämukavan olotilan rangaistukseen tai muokataksaan lapsen käyttäytymistä aiheuttamatta kuitenkaan fyysistä vammaa. Fyysisen kuritusväkivallan tyypillisimpiä muotoja ovat läpsiminen, nipistely, luunapin antaminen, tukistaminen, piiskaaminen tai töniminen. (Kasvun kumppanit 2014.) Henkisen kuritusväkivallan muotoja ovat esimerkiksi vähättely, pilkkaaminen ja uhkailu. Kuritusväkivaltaa ei kuitenkaan ole fyysisen voiman käyttö rajoittamistarkoituksena kun lasta tai muita täytyy suojata vahingolta eikä sen ole tarkoitus tuottaa kipua. (Älä lyö lasta! 2010, 37.) Lapsen fyysinen kurittaminen voi olla harkittu kasvatustapa mutta myös vanhempien uupumus tai mielenterveys- ja päihdeongelmat voivat johtaa lapsen kohdistuvaan väkivaltaan (Kasvun kumppanit 2014).

Kuritusväkivalta voidaan luokitella fyysisen väkivallan ja kaltoinkohtelun yhdeksi muodoksi, mutta mikäli siitä aiheutuu huomattavia, hoitoa vaativia fyysisiä vammoja, on kyseessä lapsen pahoinpitely. Pahoinpitely ja ruumiillinen kuritus onkin vaikea erottaa toisistaan. Kuritusväkivallassa väkivallan motiivina ovat kasvatukselliset periaatteet toisin kuin pahoinpitelyssä. Kuritus ja pahoinpitely saattavat silti olla vakavuusasteeltaan ja tekotavoiltaan hyvinkin samanlaisia ja ovatkin molemmat rikoslaissa kriminalisoitu samalla tavoin. Kuritusväkivalta on myös henkistä väkivaltaa, sillä fyysinen väkivalta on aina myös henkistä väkivaltaa. (Älä lyö lasta! 2010, 36.)

Kuritusväkivallan henkinen puoli saattaa näkyä vanhemman taholta tapahtuvana uhkailuna, alistamisena, vähättelynä ja ilkkumisena tai pilkkaamisena, eristämisenä ja lapsen näkymättömäksi tekemisenä. Tätä voidaan kutsua myös emotionaaliseksi kaltoinkohteluksi, joka voi tapahtua yhdessä fyysisen väkivallan tekojen kanssa tai täysin erikseenkin. Jatkuvan emotionaalisen laiminlyönnin on

todettu vaikuttavan lapsen emotionaaliseen, kognitiiviseen ja sosiaaliseen kehitykseen sekä käyttäytymiseen pysyvämmiin ja vakavammin kuin esimerkiksi fyysinen kaltoinkohtelu. Mikäli aikuinen laiminlyö lasta emotionaalisesti tarkoituksenaan ohjata lapsen käyttäytymistä, voidaan sitä kutsua kuritusväkivallaksi ja se on lain mukaan rangaistavaa pahoinpitelynä. Mikäli ruumiillinen kuritus on toistuvaa ja siihen liittyy myös emotionaalista kaltoinkohtelua, on tämä lapselle erittäin nöyryyttävää ja haitallista. (Älä lyö lasta! 2010, 36.)

Lastensuojelun keskusliitto on tutkinut säännöllisesti suomalaisten asenteita kuritusväkivaltaa kohtaan. Hyväksyjien osuus on laskenut tasaisesti vuosien saatossa, mutta selkeä lasku alkoi 2000-luvulle tultaessa ja asenteet ovat selkeästi tiukentuneet. Tutkimusten mukaan vuonna 2014 kuritusväkivallan hyväksyi enää 15 % vastaajista kun ensimmäisen tutkimuksen aikaan vuonna 1981 lähes puolet vastaajista hyväksyi kurituksen. (Sariola 2014.) Kuritusväkivaltaa koskevien asenteiden myönteinen muutos ei näyttäisi jäävän pelkästään asenteiden tasolle, vaan näkyvän myös vanhempien toiminnassa. Vuonna 2013 toteutetussa lapsiuhritutkimuksessa selvisi, että yhdeksäsluokkalaisista 16 % oli kokenut kuritusväkivaltaa ennen 14 ikävuotta kun vuonna 2008 sama luku oli 34 %. Noin seitsemän prosenttia yhdeksäsluokkalaisista oli kokenut kuritusväkivaltaa viimeisen vuoden aikana. Sen sijaan kuudenluokkalaisista 11 % raportoi kokeneensa kuritusväkivaltaa. Eniten väkivallan muodoista on vähentynyt tukistaminen, josta vuonna 2008 raportoi neljännes kuudesluokkalaisista kun vuonna 2013 samaa raportoi enää joka kymmenes. Kaiken kaikkiaan kuritusväkivaltaa kokeneiden kuudesluokkalaisten osuus kuritusväkivaltaa kokeneista yhdeksäsluokkalaisista vuonna 2013 oli noin puolet. (Fagerlund, Peltola, Kääriäinen, Ellonen & Sariola 2014.)

Näyttäisi kuitenkin siltä, että pienet lapset kokevat kuritusväkivaltaa enemmän kuin vanhemmat lapset. Ellosen (2012) tutkimuksesta, jossa selvitettiin vanhempien 0-12 -vuotiaisiin käyttämää kuritusväkivaltaa, selvisi, että noin joka toinen 0-12 -vuotias on kokenut jonkin asteista kuritusväkivaltaa kotonaan, kuten tukistamista, ravistamista, luunappia, tönimistä, läimäisemistä tai lyömistä.

Vakavaa väkivaltaa, kuten lyömistä tai potkimista oli käyttänyt alle prosentti vastaajista, mutta tukistamista jo joka viides. (Ellonen 2012.) Tulos on yhdenmukainen asenne-tutkimuksen kanssa, sillä vaikka vuonna 2014 lähes 70 % vastaajista vastusti kuritusväkivaltaa, oli kuitenkin esimerkiksi 25% vastaajista tukistanut lastaan (Sariola 2014). Ellosen tutkimuksesta (2012) kävi ilmi, että äidit käyttivät kuritusväkivaltaa eniten 3-6 -vuotiaisiin lapsiin ja alle 2-vuotiaita kuritettiin enemmän kuin kouluikäisiä. Kuritusväkivaltaa tapahtui kaiken tyyppisissä perheissä, mutta ne vanhemmat, jotka olivat lapsena kokeneet kuritusväkivaltaa, kurittivat omia lapsiaan enemmän kuin ne vanhemmat, jotka eivät olleet omassa lapsuudessa kokeneet väkivaltaa. (Ellonen 2012.) Juuri tällaisten kyselytutkimusten avulla on ainut keino saada todellista tietoa lasten kokemasta väkivallasta, sillä suurin osa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta jää niin sanotuksi piilorikollisuudeksi jota ei ilmoiteta poliisille. Tämä johtune siitä, että ilmoituskynnys lasten kaltoinkohtelusta on edelleen korkea. (Ellonen, Kivivuori & Kääriäinen 2007.)

Vanhemmille tehdyssä tutkimuksessa siitä, millaiset tilanteet laukaisevat kuritusväkivallan käytön, kävi ilmi, että kuritusväkivaltaan johtaa pääasiassa kolme eri tilannetta; lapsen käyttäytyminen, vanhemman ominaisuudet sekä arjen rutiinien sujumattomuus. Tutkimuksesta kävi ilmi, että vanhempien väkivaltaisuuden laukaisivat tavallisimmin arkipäiväiset asiat, kuten lapsen kehitystason mukainen käyttäytyminen, sujumattomat ruokailutilanteet ja tottelemattomuus johon vanhemmat eivät osanneet vastata muuten kuin väkivaltaisilla teoilla. Yleisin syy väkivaltaisuuteen tutkimuksen mukaan on vanhempien väsymys ja stressi. Sosiaalinen tuki perheen arjen pyörittämiseen ja keinot vaihtoehtoisiiin tilanteiden ratkaisumalleihin ovatkin yksinkertaisin tapa ehkäistä kuritusväkivaltaa. (Hentilä, Ellonen, Paavilainen, Kääriäinen & Koivula 2010.) On myös tutkittu, että isän äidille antama tuki raskausaikana vähentää kuritusväkivallan riskiä ja toimii lapselle suojaavana tekijänä. Kuritusväkivaltaa voitaisiin ehkäistä siis myös tukemalla vanhempia jo raskausaikana. (MacKenzie, Nicklas, Waldfogel & Brook-Gunn, 2014.)

3.2 Kuritusväkivallan seuraukset

Kuritusväkivallalla ei todistetusti ole toivottua vaikutusta lapsen käyttäytymisen muuttamisessa pitkällä aikavälillä, vaikka se saattaakin hetkellisesti toimia. Sen sijaan kuritusväkivallan on tutkittu vaikuttavan kielteisesti muun muassa lapsen henkiseen kehitykseen, käyttäytymiseen ja hyvinvointiin. Kuritusväkivalta kokeminen saattaa synnyttää lapselle heikon itsetunnon, rikkoa itseluottamuksen ja vääristää kuvan oikeasta ja väärästä. (Älä lyö lasta! 2010, 37-38.) Vakavalla kuritusväkivallalla on tutkittu olevan vaikutusta myös lapsen aivojen kehitykseen. Vakavan kuritusväkivallan on todettu vaikuttavan aivoissa niihin alueisiin, jotka vaikuttavat muun muassa itsetuntemukseen, henkilöhavaintoihin, itsehillintään sekä ihmisen kykyyn arvioida omia tekoja. (Tomoda, Suzuki, Rabi, Sheu, Polcari&Teicher 2009.) Lapselle saattaa syntyä malli asioiden ratkaisemisesta väkivallalla, joka heijastuu lapsen sosiaalisessa elämässä ja toimissa jo lapsena ja joka saattaa jatkua läpi elämän. Kuritusväkivalta vaikuttaa negatiivisesti myös vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen. Tahallaan aiheutettu kipu ja kärsimys aiheuttavat myös nöyryytystä ja osoittaa samalla, että vanhempi on välinpitämätön lapsen hyvinvointia kohtaan. (Älä lyö lasta! 2010, 37-38.)

Perhe- ja kuritusväkivallan mallin ratkaisukeinona on todettu helposti jatkuvan sukupolvelta toiselle ja on tutkittu, että noin kolmasosa pahoinpidellyistä lapsista pahoinpitelevät myöhemmin omia lapsiaan. Myös monet muut aikuisiän sopeutumisvaikeudet on ainakin osaksi selitettävissä lapsuudessa koetulla väkivallalla. Esimerkiksi tutkitusti 70–80 % väkivaltaisista nuorista ja aikuisista, lähes kaikki henkirikoksenteelijät sekä noin puolet rikoksenteelijöistä, jotka ovat käyneet läpi mielentilatutkimuksen, ovat kokeneet lapsuudessaan väkivaltaa. (Haapasalo & Aaltonen, 1999.) Mykkäsen (2007) tutkimuksesta selviää, että moni kotonaan väkivaltaa kokenut nuori kärsi sen aiheuttamista vaikeuksista vielä aikuisiälläkin ja usein väkivalta jatkui nuorten omissa parisuhteissa. Tutkimuksessa on todettu, että väkivallan kierteen loppumisen kannalta tarvitaan yhteiskunnallista interventiota ja sitä, että joku kysyy väkivallasta suoraan (Mykkänen 2007, 1).

4 KURITUSVÄKIVALTA PÄIVÄHOIDON HAASTEENA

Valtakunnallisen varhaiskasvatuksen perustana ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka ohjaavat yhteiskunnan järjestämässä ja valvomassa varhaiskasvatuksessa kaikkia toimintamuotoja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla pyritään takaamaan varhaiskasvatuksen tasavertaista toteutumista, ohjaamaan sisällön kehittämistä sekä kehittämään varhaiskasvatuksen laatua yhdenmukaistamalla toiminnan järjestämistä. Kuntien tulee arvioida perusteiden pohjalta varhaiskasvatuksensa palvelujen toteutumista ja konkretisoida toimintamuotojen sisällöt ja toimintatavat omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 8.) Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat sekä seurakunnat. Keskeisimpiä varhaiskasvatuspalveluja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Varhaiskasvatus on pienten lasten tavoitteellista ja kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tarkoituksena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta, joka tapahtuu lasten eri elämänpiireissä yhteiskunnan järjestämänä, valvomana ja tukemana. Olennaista lapsen etua ajatellen on tiivis yhteistyö ja vuorovaikutus erityisesti vanhempien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.) Tärkeää kuitenkin on myös yhteistyö ja konsultointi muiden tahojen, kuten neuvolan, lastensuojelun ja perhetyön kanssa. Verkostotyön avulla saadaan kokonaiskuva lapsen tilanteesta ja poistetaan päällekkäinen työ. Verkostoyhteistyö on tärkeää myös pulmatilanteiden ratkaisemisessa. (Koivunen 2009, 13.) Kasvatusyhteisön ammatillinen osaaminen ja tietoisuus ovat erittäin tärkeitä varhaiskasvatuksessa (Varhaiskasvatussuunnitelma perusteet 2005, 11).

Yksittäisen lapsen varhaiskasvatus perustuu jokaiselle lapselle erikseen laadittavaan henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan, joka tehdään yhdessä vanhempien kanssa. Henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden, vanhempien toiveiden huomioonottaminen

ja yhteistyön toimintavoista sopiminen, joiden toteutumista arvioidaan säännöllisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 33.)

4.1 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön sitoutumista yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31). Päivähoidon ja kasvatuskumppanuuden tavoitteena on tukea vanhempia kasvatustehtävässä ja yhdessä vanhempien kanssa edistää lapsen tasapainoisen persoonan kehittymistä (Paavilainen & Pösö 2003, 103). Kasvatuskumppanuudessa lapsen elämässä tiiviisti olevat ihmiset toimivat yhdessä lapsen parhaaksi jakamalla tietotaitoa ja kokemuksia. Vanhemmilla on antaa lasten tuntemus sekä ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä sen sijaan on koulutukseen pohjautuva ammatillinen tietotaito ja osaaminen. Kasvatuskumppanuuteen tarvitaan molempien osapuolien valmius ja kiinnostus yhteistyöhön, mutta henkilöstöllä on vastuu tasavertaisen yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden edellytysten luomisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Toimiva kasvatuskumppanuus edellyttää toisen kunnioittamista, luottamusta, avoimuutta sekä tasavertaisuutta. Kasvatuskumppanuuden osapuolien tulisi keskustella yhteistyöhön liittyvistä yhteisistä arvoista, näkemyksistä ja vastuualueista hyvän kasvatuskumppanuuden luomiseksi. Myös kasvatuksen konkreettisesta organisoinnista ja molemmille osapuolille sopivista pelisäännöistä tulisi keskustella. Henkilöstön tulee järjestää vanhemmille kasvatuskeskusteluja, joissa näistä ja lapsen asioista voidaan keskustella. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.)

Kasvatuksellisen kumppanuuden pyrkimyksenä on myös tunnistaa varhain mahdollinen lapsen erityisen tuen tarve ja löytää sopiva toimintatapa lapsen tukemiseksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32). Tavoitteena on, että vanhempien kanssa keskustellaan säännöllisesti lasta koskevista asioista,

joissa pyritään oppimaan lisää kahdessa hyvin erilaisessa ympäristössä toimivasta lapsesta. Näin voidaan yhdessä havainnoida lapsen kehitystä ja toimintatapoja. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä tärkeämpää on jakaa kokemuksia lapsen kehityksestä. (Paavilainen & Pösö 2003, 106.) Toimiva ja avoin kasvatuskumppanuus on erittäin tärkeää myös ongelmatilanteissa, joissa on syntynyt huoli lapsesta ja osapuolten täytyy keskustella vaikeista asioista.

4.2 Kuritusväkivallan kohtaaminen päiväkodissa

Päivähoito on paikka, joka on yksi lasten kanssa eniten työskentelevistä tahoista ja näin ollen myös yksi niistä paikoista, joissa väkivallan merkit on helpoin huomata. Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat lasten ja perheiden kanssa tekemisissä lähes päivittäin luoden samalla luottamussuhdetta ja yhteistä kasvatuskumppanuutta. Kuritusväkivallan tunnistaminen ja siihen puuttumisen edellytys kuitenkin on, että väkivaltaa aletaan epäillä. (Paavilainen & Pösö 2003.)

4.2.1 Tunnistaminen

Kuritusväkivaltaan puuttumisen on edellytyksenä se, että kuritusväkivalta tunnistetaan. Merkkien tunnistaminen ei ole välttämättä yksinkertaista, sillä lapset ovat erilaisia ja lapsen voi vaikuttaa myös monet muut asiat kuin väkivalta. (Paavilainen & Pösö 2003, 73.) Lisäksi väkivallan vaikutuksiin vaikuttaa lapsen sukupuoli, ikä, väkivallan määrä, kesto, laatu ja vakavuus sekä suojaavat tekijät. Osa vaikutuksista saattaa myös esiintyä vasta myöhemmällä iällä, kuten mielenterveysongelmat ja itsetuhoisen käyttäytyminen. (Ellonen ym. 2007, 16.) Väkivallan voi tunnistaa fyysisistä merkeistä ja lapsen tai aikuisen käyttäytymisestä.

Fyysiset merkit. Fyysisiä merkkejä saattavat olla erilaiset ja eri-ikäiset mustelmat ja ruhjeet, hiusten puuttuminen, kehon arkuus, murtumat, palovammat ja niin edelleen. Myös hoidon laiminlyönti saattaa näkyä lapsen olemuksessa esimerkiksi likaisuutena. (Paavilainen & Pösö 2003, 110.)

Lapsen käyttäytyminen. Merkit lapsen käyttäytymisessä saattavat näkyä hermostuneisuutena, ahdistuneisuutena, epävarmuutena, vihamielisyytenä, pelkona tai itkuisuutena. Lapsi voi olla kykenemätön keskittymään tai luottamaan aikuisiin. (Paavilainen & Pösö 2003.) Henkisen väkivallan merkit saattavat näkyä lapsessa pitkällä viiveellä. Lapsen vetäytyminen omiin oloihin on usein merkki emotionaalista kaltoinkohtelusta. Myös merkittävä tarrautuminen aikuiseen saattaa olla merkki väkivallasta. (Humppi & Ellonen 2010.) Lapsi saattaa myös itse kertoa kokemuksistaan tai olla herkistynyt väkivallalle tai sen merkeille. Tämä saattaa näkyä väkivaltaisuutena muita lapsia kohtaan tai pelkona aikuisen hermostumista kohtaan. (Kauppi 2012, 127.)

Vanhempien käyttäytyminen. Myös vanhempien käyttäytyminen saattaa olla poikkeavaa. Kuritusväkivaltatilanteita voi tapahtua esimerkiksi lasta tuodessa tai hakiessa hoidosta. Vanhempien kertomukset fyysisten vammojen synnystä saattavat muuttua tai eivät vastaa vammojen laatua. Myös vanhemman käytöksessä voi havaita vihamielisyyttä, pelkoa, ahdistuneisuutta tai hermostuneisuutta. Myös lapsen hoitoon tuominen saattaa viivästyä, mikäli kyse on vakavasta kuritusväkivallasta tai vanhemmat saattavat vältellä hoitajia. (Paavilainen & Pösö 2003, 108.)

Väkivallan tunnistamisesta vaikeaa tekee se, että edellä mainitut merkit saattavat johtua myös muista sekoista kuin väkivallasta, kuten mustelmat leikeistä, käytös kulttuurista ja vanhempien käytös väsymyksestä. Esimerkiksi henkiseen väkivaltaan puuttuminen onkin vaikeaa juuri siksi, että se koetaan vaikeaksi osoittaa konkreettisesti toteen. (Humppi & Ellonen 2010, 67.)

4.2.2 Puuttuminen

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja vanhempien välille pyritään luomaan avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri kasvatuskumppanuuden avulla. Kuten edellä on mainittu, kasvatuskumppanuuden tarkoitus on yhdessä edistää lapsen hyvinvointia. Tilanteissa, joissa työntekijän tulee ottaa vanhempien kanssa huoli puheeksi, on hyvä olla pohjalla toimiva kasvatuskumppanuus. Siitä huolimatta, kuten muillakin lasten ja perheiden kanssa toimivilla ammattiryhmillä, myös

varhaiskasvatuksen työntekijöillä on jonkinlainen kynnys ottaa kantaa perheen sisällä tapahtuviin asioihin eivätkä he välttämättä uskalla tai osaa puuttua asioihin ilman vahvoja ja selkeitä todisteita. (Paavilainen & Pösö 2003.)

Väkivallan puheeksi ottaminen onkin yksi vaikeimpia asioita. Viranomaisilla suurin este puuttumiseen on epävarmuus siitä, jos epäilyt eivät olekaan aiheellisia. Tämä saattaa johtaa jopa tapauksesta ilmoittamatta jättämiseen vaikka asiasta olisi keskusteltu jo kollegoiden kanssa. Päiväkodin, koulun ja jopa lastensuojelun työntekijä haluavat usein saada riittävästi näyttöä ennen kuin lähtevät tekemään lastensuojeluilmoitusta. Lastensuojelulain mukaan työntekijän ei tarvitse tietää varmaksi onko jotain tapahtunut, vaan vain muodostaa arvio siitä, että lastensuojelun tarve tulee selvittää. (Ellonen 2010, 69.) Varhaiskasvatuksessa työntekijät saattavat pelätä myös kasvatuskumppanuuden ja sillan vanhempien välillä katkeavan mikäli asiaa viedään eteenpäin. Vanhempien reagointia asian puheeksi ottamisesta ei voida tietää etukäteen ja se voi aiheuttaa työntekijässä pelkoa. (Koivunen 2009, 157.) Tietämättömyys siitä, mitä lapselle tapahtuu lastensuojeluilmoituksen jälkeen saattaa myös nostaa kynnystä ilmoittaa kuritusväkivallasta (Ellonen 2010,72).

Pelostaan ja epävarmuudestaan huolimatta ammattilaisen tulee kuitenkin miettiä, miten hänen tulee toimia, jotta lapsen etu täyttyy. Puheeksi ottamista helpottaa tieto siitä, että ammattilaisella on velvollisuus puuttua asiaan. Huoli tulisi ottaa puheeksi heti, kun huoli syntyy. Ammattilaisten avuksi ja tueksi on luotu erilaisia menetelmiä, jotta huoli on helpompi ottaa puheeksi ja tarttua siihen. Työntekijä voi käyttää tilanteessa hyväkseen esimerkiksi huolen puheeksi ottamisen menetelmää, jonka tarkoitus on auttaa työntekijää ottamaan asia puheeksi vanhempia kunnioitten ja tukea tarjoten. Menetelmä koostuu kysymyksistä, joiden avulla työntekijä voi ennakoita tulevia tilanteita. Niiden avulla työntekijä saa tukea oman huolen puheeksiottoon, apua itse puheeksioton tilanteeseen valmistautumiseen sekä pystyy arvioimaan puheeksioton tilannetta jälkikäteen. Pohdittaessa sitä, onko huoli syytä ottaa puheeksi, voi työntekijä käyttää tukeaan esimerkiksi huolen vyöhykkeitä, jonka avulla voidaan arvioida huolen vakavuuden astetta. (Eriksson & Arnkil 2012.)

Päivähoito on vain yksi lapsen kanssa toimivista tahoista ja vain osa lapsen elämästä ja suhteista näkyy päiväkodissa. Lapsen mahdollisimman hyvän tuen kannalta on tärkeää, että kaikki lapsen elämässä mukana olevat tahot tekevät keskenään yhteistyötä.

4.2.3 Moniammatillinen yhteistyö

Varhaiskasvatuksen yhdeksi perustehtäväksi voidaan määritellä verkostoyhteistyö. Yhteistyökumppaneita on muut lapsen elämässä mukana olevat tahot. Näitä voi olla esimerkiksi neuvola, perheneuvola, lastensuojelu, sosiaalityö, perhetyö ja kotipalvelu. (Koivunen 2009, 13.) Tämän lisäksi yhteistyötä tapahtuu myös päiväkodin sisällä ja ammatillista tukea jaetaan työyhteisön kesken. Huolen aiheista ja tilanteen arvioinnista voidaan keskustella muiden lapsiryhmässä työskentelevien kasvattajien kanssa sekä johtajan kanssa. (Paavilainen & Pösö 2003, 114.) Verkostoyhteistyön merkitys on suuri kun pyritään luomaan kokonaiskuva lapsen tilanteesta. Joillakin tahoilla voi olla lapsesta sellaista tietoa, mitä muilla ei ole, mutta joka selkeästi olisi olennaista muidenkin työskentelyn kannalta. Tämän vuoksi tahojen keskinäinen konsultointi on tärkeää. Näin voidaan taata parhaiten lapsen hyvinvointi sekä kotona että viranomaistaholla. Yhteistyön onnistuminen vaatii kuitenkin yhteistyötahojen keskinäistä luottamista sekä toisten työntekijöiden sekä näiden työtehtävien tuntemista. Kun ammattilaiset tuntevat toistensa työtehtävät, tiedetään, mitä toisen pitää ja mitä toinen voi tehdä ja tehtävät voidaan sovittaa yhteen ilman päällekkäisyyksiä tai aukkoja. (Paavilainen & Pösö 2003, 187.)

Moniammatillisessa yhteistyössä tärkeää on ottaa myös vanhemmat huomioon, sillä perhe on oman elämänsä asiantuntija ja siksi tärkeä osa yhteistyötä. Perheen osallistaminen sitä koskevissa asioissa vaatii luottamusta eri osapuolten välillä. (Paavilainen & Pösö 2003, 187.) Vanhemmilla tulee olla tieto siitä, mitkä kaikki tahot jakavat tietoa keskenään lapsesta ja vanhemmilla on myös oikeus olla paikalla kun lapsen asioista keskustellaan ja päätetään.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Päätutkimusongelmana tutkimuksessa on saada tietoa siitä, millaisia keinoja päivähoidolla on kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokeva lapsi. Päätutkimusongelmasta muodostui lisäksi seuraavat kolme alatutkimusongelmaa: Mistä seikoista varhaiskasvattajat havaitsevat lapsen kokeneen kuritusväkivaltaa, millaisiin toimenpiteisiin varhaiskasvattajat ryhtyvät mikäli epäilevät lapset kokevat kuritusväkivaltaa sekä millaista koulutusta he toivoisivat saavansa kuritusväkivallan tiimoilta? Tässä tutkimuksessa varhaiskasvattajilla tarkoitetaan päivähoidossa työskenteleviä hoito- ja kasvatustavustuullisia henkilöitä eli lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia.

Esiolettamuksella tarkoitetaan sitä, mitä tutkija olettaa saavansa tutkimuksensa tulokseksi tai väitettä, jonka tutkija pyrkii tutkimuksella osoittamaan oikeaksi tai vääräksi. Mikäli tutkimukselle asetetaan esiolettamus, tulee sen aina olla perusteltu. Yleinen käytäntö on, ettei kartoittavissa tutkimuksissa aseteta minkäänlaista esiolettamusta. (Hirsjärvi, Remes, Liikanen & Sajavaara 1986, 28-29.) Tälle kyseiselle tutkimukselle sen asettaminen on kuitenkin mieleistä, sillä oletettu tulos on hyvin selkeä ja pohjautuu opinnäytetyön tekijän omaan, alan työstä saatuun työkokemukseen. Esiolettamus on, että varhaiskasvattajien ei ole helppo tunnistaa kuritusväkivallan merkkejä johtuen vähäisestä kokemuksesta ja koulutuksesta aiheen tiimoilta. Kuritusväkivaltaan viittaavat merkit huomataan ensimmäisenä vanhempien ja lasten muuttuneesta käytöksestä tai puheista. Oletetaan myös, että työntekijöitä on informoitu siitä, mihin tahoon heidän tulee ottaa yhteyttä tällaisen huolen syntyessä ja että päiväkodissa on olemassa jonkinlainen ohjeistus siitä, että asia otetaan päiväkodissa ensiksi puheeksi tiimin ja vanhempien kanssa, ennen yhteyttä lastensuojeluun. Mielenkiintoista tutkimuksessa on se, kuinka suuri kynnys varhaiskasvattajilla on ottaa yhteyttä lastensuojeluun, mikäli varmaa tietoa kuritusväkivallasta ei ole.

5.1 Tutkimusmenetelmät

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka lähtökohta on todellisen elämän kuvaaminen ja kohteen kokonaisvaltainen tutkiminen.

Kvalitatiivisen tutkimuksen perusajatus on käyttää ihmistä tiedonlähteenä ja että aineisto kootaan todellisissa tilanteissa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että tutkimusmenetelmänä ei käytetä pelkästään kaavakkeita, vaan tämän lisäksi kuullaan tai havainnoidaan tutkittavia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoituksena paljastaa odottamattomia seikkoja ja lähtökohtana ovat aineiston yksityiskohtainen ja monitahoinen tarkastelu eikä niinkään hypoteesit tai teoriat. Tutkimusmenetelmänä laadulliselle tutkimukselle on ominaista myös se, että tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja harkiten niin, että kohdejoukolla on tutkimuksen kannalta oleellista kokemusta tai tietoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2011,161,164.)

5.2 Aineistonkeruumenetelmät

Aineisto kerättiin jalkautumalla yhteen vaasalaiseen päiväkotiin haastattelemaan kuutta varhaiskasvattajaa, 3 lastentarhanopettajaa ja 3 lastenhoitajaa. Tässä tutkimuksessa varhaiskasvattajalla tarkoitetaan hoito- ja kasvatusvastuullista ihmistä, eli lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. Kyseinen päiväkoti valittiin tutkimuksen kohteeksi siksi, että kyseessä on suuri päiväkoti ja eikä se ole ollut ensi- ja turvakotien liiton hankkeen alaisuudessa eivätkä työntekijät näin ollen ole sitä kautta orientoituneet aiheeseen.

Aineistonkeruumenetelmänä tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoitua haastattelua, teemahaastattelua, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa haastattelijalla on olemassa valmiina pohjana teemat, jotka on muodostettu tutkimuksen viitekehukseen pohjautuen, joka tutkijan täytyy hallita. Kysymysten avulla pyritään saamaan vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimusongelman mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75.) Teemahaastattelussa käytävät aihepiirit tiedetään siis jo etukäteen, mutta haastattelukysymyksillä ei ollut tarkkaa muotoa eikä järjestystä (Hirsjärvi & Hurme 1991). Tutkija voi esittää kysymykset siinä järjestyksessä kuin katsoo aiheelliseksi ja näin joustamaan kysymyksissä, sillä vastausten suuntia on vaikea arvioida etukäteen (Tuomi & Sarajärvi 2013, 73). Haastattelussa voi myös tehdä tarkentavia kysymyksiä ja näin päästä syvemmälle aiheeseen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010). Tämän haastattelumenetelmän käyttö tutkimuksessa on

perusteltua, koska haastateltavien määrä oli pieni, aihe oli arka ja eikä siitä ole totuttu puhumaan päivittäin (Hirsjärvi & Hurme 1991). Haastattelussa oli mukana myös tapausesimerkki, joihin haastateltavat saivat pohtia omia tapojaan toimia. Haastattelulomake testattiin toisen vaasalaisen päiväkodin työntekijöillä.

5.3 Tutkimusaineisto

Tutkimukselle myönnettiin tutkimuslupa keväällä 2014 tutkimukseen valitun päiväkodin johtajan toimesta. Tutkimuslupa käsitti kyseisen päiväkodin työntekijöiden haastattelemista tutkimusta varten. Luvan yhteydessä sovittiin, ettei tutkimuksesta käy ilmi tutkimuksessa mukana olevan päiväkodin nimeä eikä haastateltavien henkilöllisyyksiä. Tutkija sai päiväkodin johtajalta tiedot päiväkodissa työskentelevistä lastentarhanopettajista sekä lastenhoitajista, joista valittiin haastateltavat satunnaisotoksella niin, että kohdejoukossa oli mukana 4 lastentarhanopettajaa sekä 4 lastenhoitajaa. Otoksella haluttiin varmistaa varhaiskasvattajien näkemysten saanti tutkimukseen koulutuksesta riippumatta. Haastateltavat olivat työskennelleet päivähoiton piirissä viidestä vuodesta aina kolmeenkymmeneen seitsemään vuoteen.

Haastateltaville soitettiin henkilökohtaisesta ja pyydettiin mukaan tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Puhelun yhteydessä haastateltaville kerrottiin tutkimuksen liittyvän kuritusväkivaltaan ja siihen, miten se näkyy päiväkodissa. Aiheesta ei kerrottu enempää, jotta haastattelussa saataisiin totuudenmukaisia vastauksia. Samalla sovittiin haastatteluajat, jotka sijoitettiin aina lasten päiväuniaikaan, jolloin mahdollistettiin työntekijöiden keskittyminen pelkästään haastatteluun. Haastatteluille varattiin erillinen huone, jossa ei ollut häiriötekijöitä. Haastatteluille varattiin aikaa vähintään tunti. Haastattelut kestivät keskimäärin noin 45 minuuttia. Haastattelut suoritettiin alkusyksystä 2014, jolloin työntekijät olivat palanneet kesälomilta.

Tutkimussuunnitelmaa laadittaessa oli suunniteltu, että tutkija haastattelee kahdeksaa päivähoiton työntekijää. Haastattelujen ja litterointien edetessä haastateltavien vastauksen alkoivat kuitenkin toistaa toisiaan eikä haastatteluista saatu enää tutkimusongelmien kannalta uutta tietoa. Tällöin voidaan todeta, että

aineisto on riittävä, koska aineistossa alkaa kertautua samat asiat. (Hirsjärvi ym. 2010, 182.) Näin ollen lisähaastatteluille ei ollut enää tarvetta.

Haastatteluista saatu materiaali eli nauhoitukset ja litteroinnit tuhottiin asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua.

5.4 Aineiston analysointi

Kaikki haastattelut nauhoitettiin ja aineistot litteroitiin. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, jossa tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus. Analyysi on aineistolähtöistä, joten aikaisempien tietojen, havaintojen ja teorioiden ei tulisi olla missään yhteydessä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 97.) Kyseisen aineiston analysointimenetelmän käyttö on perusteltua, koska kyseessä on haastattelumenetelmä joka tuottaa runsaasti aineistoa (Hirsjärvi & Hurme 1991). Sisällönanalyysin muuttujia ei voida valita tai suunnitella etukäteen, sillä teemahaastattelussa syntyneet teemat, hypoteesit sekä tutkimuksen tarkoitus vaikuttavat niiden valintaan (Tuomi & Sarajärvi 2002, 97).

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan jakaa karkeasti kolmeen työskentelyvaiheeseen: aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely sekä teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2013, 108). Aineiston pelkistäminen tarkoitti tässä tutkimuksessa haastatteluiden litteroimista ja tekstistä tutkimusongelman kannalta olennaisten ilmausten poimimista ja niiden pelkistämistä. Tämän jälkeen aineisto ryhmitellään, eli pelkistetyistä ilmauksista etsitään samanlaisuuksia ja eroavaisuuksia ja niistä muodostetaan luokkia, jotka nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Näin muodostuu alaluokkia, joista voidaan muodostaa edelleen yläluokkia ja pääluokkia. Tämän jälkeen aineistosta erotellaan tutkimuksen kannalta olennainen tietoa, joista muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä vastaus tutkimusongelmaan saadaan yhdistelemällä käsitteitä.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kaikkien tutkimusten luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi arvioida jotenkin. Laadullisen tutkimuksen arvioinnissa voidaan kiinnittää huomiota tarkkaan selostukseen tutkimuksen toteuttamisesta. Tarkkuuden tulisi näkyä kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että lukijalle kerrotaan aineiston analyysissä syntyneiden luokittelujen perusteet ja ne avataan lukijalle. (Hirsjärvi ym. 2010.) Tämän tutkimuksen luotettavuutta pyrittiin lisäämään valitsemalla kohdejoukko päiväkodista, joka ei ole ollut Vaasan ensi- ja turvakodin hankkeen alaisena, jolloin hoito- ja kasvatusvastuulliset eivät olleet orientoituneet vielä aiheeseen. Luotettavuutta olisi lisännyt isompi kohdejoukko. Luotettavuutta pyrittiin lisäämään huolellisella kysymysten teemojen suunnittelulla ja varaamalla haastatteluihin tarpeeksi aikaa, vähintään yksi tunti. Haastattelut suoritettiin rauhallisissa tiloissa, jolloin haastateltavat pystyivät keskittymään pelkästään haastatteluun. Haastattelut äänitettiin, siitä syntyneet aineisto litteroitiin, aineisto analysoitiin tarkasti ja siihen oli varattu paljon aikaa. Analyysissä otettiin kaikkien haastateltavien vastaukset huomioon.

Tutkimuksen validius eli pätevyys tarkoittaa sitä, että tutkimusmenetelmällä pystytään tutkimaan sitä, mitä on tarkoituskin tutkia. Tämän tutkimuksen aineiston ja tutkimusmenetelmien avulla saatiin kysymys kaikkiin tutkimukselle asetettuihin tutkimusongelmiin eli tutkimuksessa tutkittiin sitä, mitä oli tarkoituskin tutkia jolloin tutkimus on validi.

Tutkimuksessa otettiin huomioon myös eettisyys. Tutkimuksen eri vaiheissa ja aineiston analyysissä on pyritty avoimuuteen ja tarkkuuteen. Lukijalle on annettu mahdollisuus saada totuudenmukainen kuva tuloksista lainaamalla aineistosta suoria ilmauksia, jolloin myös lukija pääsee näkemään analyysin taakse. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja luottamuksellista. Tutkimuksessa ei käy ilmi haastateltavien tai tutkimuksessa mukana olleen päiväkodin nimeä. Aineisto tuhottiin tutkimuksen valmistumisen jälkeen asianmukaisesti.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastateltavilta kysyttiin ovatko he työssään kohdanneet kuritusväkivaltaa kotona kokeneita lapsia. Koska kukaan haastateltavista ei ollut kohdannut uransa aikana kuritusväkivaltaa kotona kokevia lapsia, ohitettiin kaikkien kanssa kysymykset 7-11. (ks. liite 1).

Haastateltavilta kysyttiin ovatko he olleet yhteydessä lastensuojelun sosiaalityöntekijään konsultoidakseen heitä tai ovatko he tehneet lastensuojeluilmoitusta uransa aikana. Kukaan vastaajista ei ollut ollut yhteydessä lastensuojeluun uransa aikana.

6.1 Miten kasvattajat määrittelevät kuritusväkivallan?

Haastateltavilta kysyttiin mitä kuritusväkivalta heidän mielestään on. Ilmaisuja saatiin yhteensä 16, jotka jaettiin kolmeen pääluokkaan ja siitä edelleen alaluokkiin. (ks. Taulukko 1).

Taulukko 1. Kasvattajien määritelmä kuritusväkivallasta

<i>Fyysinen väkivalta kasvatusmielessä</i>	<i>Henkinen väkivalta kasvatusmielessä</i>	<i>Ei tietoa</i>
<i>Yhteensä 10</i>	<i>Yhteensä 5</i>	<i>Yhteensä 1</i>

Fyysinen väkivalta kasvatusmielessä (10 ilmaisua). Fyysisen kuritusväkivallan alaluokiksi muodostuivat lyöminen (3 ilmaisua), tukistaminen (3 ilmaisua), luunappi (3 ilmaisua) sekä kiinni pitäminen (1 ilmaisu).

Fyysiseksi kuritusväkivallaksi määriteltiin yleisemmin lyöminen (3) ja tukistaminen (3):

”Lyödään tai tukistetaan tai puristetaan.. ”

Luunapit (3) määriteltiin yhtä usein kuritusväkivallaksi

”Luunapit ei olo minun mielestäni sallittua koskaan..”

Henkinen väkivalta kasvatusmielessä (5 ilmaisu). Henkisen kuritusväkivallan alaluokiksi muodostuivat aikuisen ylivoiman käyttö (2 ilmaisu), vaikea määritellä (2 ilmaisu) sekä lapsen alistaminen (1 ilmaisu).

Aikuisen ylivoiman käyttö (2) nähtiin henkisenä väkivaltana

”Sillä vaan että kun ollaan aikuinen ja vahvempi ja ylivoimaisempi että pystytään lapsi laittamaan matalaksi.. ”

Vaikea määritellä (2) tyypillisimmät ilmaukset olivat

”.. hirveen vaikea sanoa..”

”Tämä on sillä lailla vieras aihe..”

Lapsen alistaminen (1) mainittiin myös henkiseksi väkivallaksi.

”.. Jos teet sitä henkisellä tasolla: aina alistat lapsen ja toisten kuullen laitat sen maahan, niin onhan sekin kuritusväkivaltaa..”

Ei tietoa. (1 ilmaisu). Yksi kasvattaja ei osannut määritellä, mitä kuritusväkivalta on.

”..en minä oikein tiedä mitä siihen kuuluu.. ”

Pääasiassa kasvattajat tietävät melko hyvin kuritusväkivallan määritelmän eli sen, mitä kuritusväkivalta on. (ks. luku 2). Haastateltavat tunnistivat kuitenkin kuritusväkivallaksi useammin fyysisen väkivallan kuin henkisen väkivallan. Kahdella vastaajista oli vaikeuksia määritellä kuritusväkivaltaa ja vain yksi vastaajista ei osannut määritellä kuritusväkivaltaa millään tavoin.

6.2 Millaisia ajatuksia kuritusväkivalta kasvattajissa herättää?

Haastateltavilta kysyttiin millaisia ajatuksia ja asioita sana kuritusväkivalta heissä herättää. Ilmaisuja saatiin yhteensä 14. (ks.Taulukko 2).

Taulukko 2. Kasvattajien ajatuksia kuritusväkivallasta

<i>Ajatukset</i>	<i>Tunteet</i>
<i>Yhteensä 8</i>	<i>Yhteensä 6</i>

Ajatukset (8 ilmaisuja). Toiminnan alaluokiksi muodostuivat: nollatoleranssi (3 ilmaisuja), aikuisen vastuu (2 ilmaisuja), kielletty laissa (2 ilmaisuja) ja joskus tarpeellista (1 ilmaisu).

Alaluokassa nollatoleranssi (3), kuritusväkivalta nähtiin ehdottomasti kiellettyinä asiana, jota ei hyväksytä

”Mulla itsellä on ilman muuta nollatoleranssi, jollain muulla tavalla pitää pystyä ratkaisemaan.. ”

Kuritusväkivalta nähtiin myös aikuisen vastuun (2) laiminlyömisinä

”Todella edesvastuutonta käytöstä aikuiselta lasta kohtaan, heikompa kohtaan, joka ei pysty puolustautumaan ja jolla ei ole samoja resursseja toimia.. ”

Kuritusväkivaltaa pidettiin joskus tarpeellisena (1)

”Joskus tuntuu että joskus joku tarvitsisi vähä täältä, kun ei mene muuten sana perille, eikä se lapsi siihen kuole tai mitään.. ”

Tunteet (6 ilmaisuja). Tunteiden alaluokiksi muodostuivat: vastenmielisyys (3 ilmaisuja) ja negatiivisuus (3 ilmaisuja).

Vastenmielisyydessä (3) tyypillisin ilmaus oli

”Tuntuu tosi pahalta, tosi sellaista vastenmielistä..”

Negatiivisuudessa (3) tyypillisin ilmaus oli

”Than täysin negatiivinen asia..”

Vastaajista suurimmalla osalla käsitys kuritusväkivallasta on negatiivinen ja se nähtiin ehdottomasti kiellettynä asiana sekä laissa, että kasvattajan omassa toiminnassa. Vain yksi kasvattajista koki, että kuritusväkivalta olisi joskus tarpeellista, mutta myös kyseinen vastaaja tiedosti kuritusväkivallan laittomuuden.

6.3 Kuinka päiväkodissa on informoitu toimimaan huolen syntyessä?

Haastateltavilta kysyttiin, kuinka kyseisessä päiväkodissa on informoitu työntekijöitä toimimaan huolen syntyessä. Ilmaisuja saatiin yhteensä 17. (ks. Taulukko 3).

Taulukko 3. Kuinka päiväkodissa on informoitu toimimaan huolen syntyessä?

<i>Kenen kanssa huoli puheeksi</i>	<i>Mistä saa tietoa</i>	<i>Ei ole informoitu</i>
<i>Yhteensä 11</i>	<i>Yhteensä 4</i>	<i>Yhteensä 2</i>

Kenen kanssa huoli puheeksi (11 ilmaisuja). Alaluokiksi muodostuivat: tiimi (3 ilmaisuja), johtaja (3 ilmaisuja), lastensuojelu (3 ilmaisuja) sekä vanhemmat (2 ilmaisuja)

Haastateltavia oli ohjeistettu ottamaan huoli puheeksi tiimin kanssa (3)

”Totta kai me aina keskustellaan tiimissä asiasta..”

johtajan kanssa (3)

”Johtajalle täytyy viedä tieto.”

sekä lastensuojelun kanssa (3)

”Lastensuojeluhan meillä on se, meillähän on velvollisuus..”

Kasvattajia on ohjeistettu ottamaan huoli puheeksi myös vanhempien kanssa (2)

”Ensimmäinen on se, että jutellaan vanhempien kanssa..”

Mistä saa tietoa (4 ilmaisu). Alaluokiksi muodostuivat: perehdytyskansio (2 ilmaisu), internet (1 ilmaisu) ja lastensuojelun neuvova puhelin (1 ilmaisu).

Useimmiten kasvattajat hakivat tietoa perehdyttämiskansiosta (2)

”Perehdyttämiskansio on semmoinen mistä varmaan löytyisi tietoa..”

Ei ole informoitu (2 ilmaisu). Alaluokiksi muodostuivat: ei informoitu kehen olla yhteydessä (1 ilmaisu) sekä ei ohjeistusta kuritusväkivallasta (1 ilmaisu).

”No ei ole oikeasti siis tuosta väkivalta-asiasta, tämä väkivaltajuttu on kyllä ehkä ollut vähä vähällä huomiolla..”

”No ei olo koskaan keskusteltu siitä kehen olla yhteydessä..”

Työntekijöistä suurin osa oli saanut päiväkodissa informaatiota siitä, miten heidän tulisi toimia, mikäli heille syntyisi huoli lapsen kokemasta kuritusväkivallasta. Työntekijöitä oli ohjattu keskustelemaan asiasta päiväkodin henkilökunnasta tiimin ja johtajan kanssa, ottamaan yhteyttä lastensuojeluun sekä ottamaan asia puheeksi myös vanhempien kanssa. Tietoa työntekijöitä oli ohjattu hakemaan perehdytyskansista, internetistä sekä lastensuojelun neuvovasta puhelimesta. Kaksi vastaajista ei ollut saanut informaatiota siitä, miten heidän tulisi toimia huolen syntyessä kuritusväkivallan tiimoilta.

6.4 Tapausesimerkki

Haastateltaville kerrottiin fiktiivinen tapausesimerkki kuritusväkivallasta, jonka pohjalta kysyttiin miten kasvattajat toimisivat tilanteessa ja kenen kanssa he ottaisivat asian puheeksi.

Olet havainnut työntekijänä, että äidin tuodessa ja hakiessa lasta päivähoidosta, äiti kohtelee usein lasta melko kovakouraisesti. Äiti saattaa silloin tällöin retuuttaa lasta kädestä ja puhua tälle alentavaan sävyyn mikäli lapsi ei toimi äidin ohjeiden mukaan. Et ole havainnut samanlaisia asioita isän tuodessa lasta hoitoon. Eräänä iltapäivänä laitot lapsen hiuksia kiinni, kun hän kertoo päähän koskevan. Kysyttäessä lapsi kertoo äidin vetäneen häntä hiuksista edellisenä iltana.

6.4.1 Toiminta tilanteessa

Haastateltavilta kysyttiin, miten he toimisivat vastaavanlaisessa tilanteessa. Ilmaisuja saatiin yhteensä 13. (ks. Taulukko 4).

Taulukko 4. Kuinka kasvattajat toimisivat tapausesimerkin tilanteessa?

<i>Puheeksi ottaminen</i>	<i>Lastensuojelun mukaan ottaminen</i>
<i>Yhteensä 7</i>	<i>Yhteensä 6</i>

Puheeksi ottaminen (7 ilmaisu). Puheeksi ottamisen alaluokiksi muodostuivat: puheeksi vanhempien kanssa (5 ilmaisu), puheeksi lapsen kanssa (1 ilmaisu) ja puheeksi jo ennen tilanteen kärjistymistä (1 ilmaisu).

Tyypillisimmin kasvattajat ottaisivat tilanteen puheeksi vanhempien kanssa (5)

”Kyllä olisi hyvä ottaa puheeksi vaikka vasu-keskustelussa vanhempien kanssa..”

Puheeksi jo ennen tilanteen kärjistymistä (1) ilmaus oli

”Kyllä minä varmaan lähtisin jo puuttumaan tuohon jos kuulisin että joku puhuu lapselle noin..”

Lastensuojelun mukaan ottaminen (6 ilmaisua). Lastensuojelun mukaanoton alaluokiksi muodostuivat välitön konsultointi (3 ilmaisua) ja konsultointi mikäli tilanne jatkuu (3 ilmaisua).

Välittömästi yhteyttä lastensuojeluun (3) tapausesimerkissä ottaisivat puolet

”Jos tausta olisi tämä, niin kyllä minä lähtisin kysymään lastensuojelusta neuvoa..”

Tilanteen kehittymistä ennen lastensuojelun mukaan ottamista (3) odottaisivat puolet

”Mutta sitten jos se jatkuu noin, niin sit lastensuojelu täytyy varmaan ottaa mukaan..”

Kysyttäessä kasvattajilta, miten he toimisivat tapausesimerkin tilanteessa, selvisi, että kasvattajat ottaisivat pääsääntöisesti huolen puheeksi perheen kanssa. Vastaajista viisi ottaisi tilanteen puheeksi vanhempien kanssa, kun taas yksi vastaajista yrittäisi keskustella asiasta lapsen kanssa. Yksi vastaajista ottaisi huomionsa puheeksi jo ennen tilanteen kärjistymistä. Puolet vastaajista ottaisi yhteyttä tapausesimerkin tiimoilta lastensuojeluun ainakin jollain tasolla heti huolen synnyttyä, kun taas puolet yrittäisivät ratkoa ongelmia ensin henkilöstön omin keinoin.

6.4.2 Tilanne puheeksi

Haastateltavilta kysyttiin lisäksi, että kenen kaikkien toimijoiden kanssa he ottaisivat tilanteen puheeksi. Ilmaisuja saatiin yhteensä 21. (ks. Taulukko 5).

Taulukko 5. Kenen kanssa kasvattajat ottaisivat huolen puheeksi?

<i>Päiväkodin henkilökunta</i>	<i>Perhe</i>	<i>Lastensuojelu</i>
<i>Yhteensä 9</i>	<i>Yhteensä 6</i>	<i>Yhteensä 6</i>

Päiväkodin henkilökunta (9 ilmaisua). Alaotsikoiksi muodostuivat tiimi (5 ilmaisua) sekä johtaja (4 ilmaisua).

Huoli otettaisiin puheeksi tiimin kanssa (5)

”Kyllä meillä tiimissä yleensä sanotaan, kun on tiimipalaveri että muutkin osaavat kattoo ja tarkastella..”

Johtajan (4) kanssa nähtiin tärkeäksi keskustella

”Sitten kävisin meidän johtajan puheilla kertomassa, että missä mennään..”

Perhe (6 ilmaisua). Kasvattajat ottaisivat esimerkkitapauksessa huolen puheeksi perheen kanssa

”Pakkohan minun on ottaa se äiti ja kysyä että kun lapsi sanoi näin..”

”Jotainhan sen lapsenkin kanssa varmaan pystyisi keskustelemaan..”

Lastensuojelu (6 ilmaisua). Lastensuojelun alaluokiksi muodostuivat: heti yhteys lastensuojeluun (3 ilmaisua) sekä yhteys lastensuojeluun mikäli tilanne jatkuu (3 ilmaisua).

Heti yhteyttä lastensuojeluun (3) ottaisivat puolet

”Jollain lailla ainakin voisi ottaa yhteyttä lastensuojeluun..”

Tilanteen kehittymistä ja lastensuojeluun yhteyttä, mikäli tilanne jatkuu (3) ottaisivat puolet

”..Sitten jos se jatkuu noin niin sitten varmaan lastensuojeluun pitää olla yhteydessä..”

Kasvattajilta kysyttiin, kenen kanssa he ottaisivat tapausesimerkistä nousseen huolen puheeksi. Kasvattajat ottaisivat huolen puheeksi niiden toimijoiden kanssa, kehen päiväkodissa heidän oli informoitu otettavan yhteyttä eli tiimin, johtajan,

lastensuojelun sekä vanhempien kanssa. (ks. luku 6.3). Kuten jo aikaisemmin kävi ilmi, kasvattajista puolet ottaisivat välittömästi yhteyttä lastensuojeluun, kun taas puolet odottaisivat raukeako tilanne ilman lastensuojelun mukaanottoa.

6.5 Koulutus

Haastateltavilta kysyttiin lisäksi millainen tietopohja heillä on kuritusväkivallasta, millaisia keinoja heillä on kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokeva lapsi ja olisiko koulutukselle tarvetta.

6.5.1 Tietopohja kuritusväkivallasta

Haastateltavilta kysyttiin, mitä he tietävät kuritusväkivallasta; mitä se on, mitkä ovat sen seuraukset ja miten sen tunnistaa. Ilmaisuja saatiin yhteensä 14. (ks. Taulukko 6).

Taulukko 6. Kasvattajien tietopohja kuritusväkivallasta

<i>Tietopohja kuritusväkivallasta</i>	<i>Mihin tietopohja perustuu</i>
<i>Yhteensä 9</i>	<i>Yhteensä 5</i>

Tietopohja kuritusväkivallasta (9 ilmausta) jaettiin kolmeen alaluokkaan: Olematon (5 ilmausta), maalaisjärki (3 ilmausta) ja vähän tietoa (1 ilmaus).

Olematon (5) tietopohja oli haastateltavien tyypillisin vastaus.

”Aika heikoilla mennään.”

”No ei nyt kyllä varmaan ole mitenkään paljon tietoa ja pohjaa, kun niistä ole niin puhuttukaan..”

Maalaisjärjen (3) tyypillisin ilmaus oli

”Kyllä varmaan aika perusjärjelläkin pystyy ajattelemaan mitä se on.”

Mihin tieto perustuu (5 ilmausta) jaettiin kolmeen alaluokkaan: Ei ole ollut koulutusta (3 ilmausta), internet (1 ilmaus) ja lastensuojelun tietopaketti (1 ilmaus).

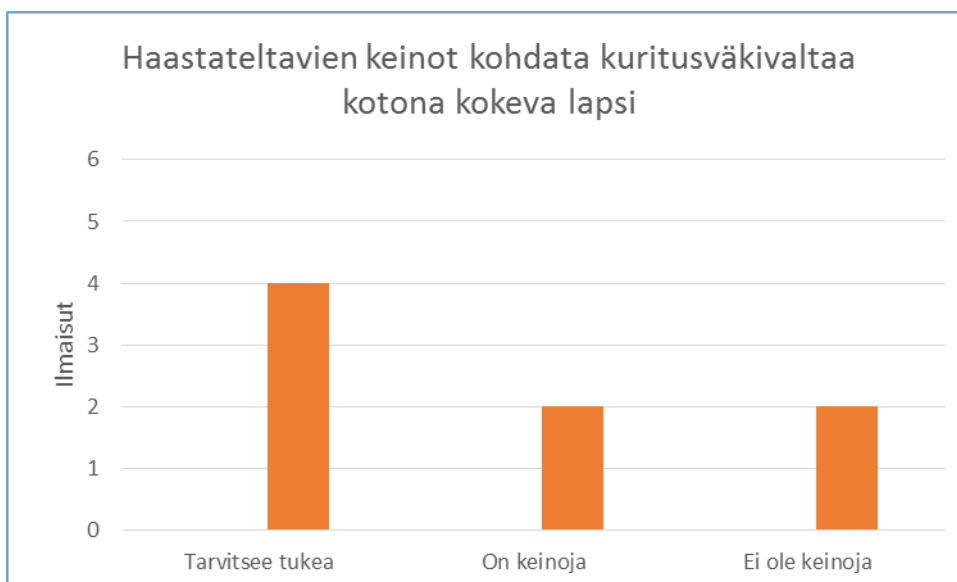
Ei ole ollut koulutusta (3) tyypillisin ilmaus oli

”Tuosta kuritusväkivallasta ei hirveästi ole ollut juttua..”

Kasvattajien oma kokemus siitä, millainen tietopohja heillä on kuritusväkivallasta, on pääasiassa melko huono. Suurin osa vastaajista koki, ettei heillä ole juurikaan tietopohjaa tai se perustuu lähinnä maalaisjärkeen. Se, että kasvattajilla ei ole tietopohjaa kuritusväkivallasta, perustuu pääasiassa siihen, ettei heille ole koskaan järjestetty asian tiimoilta koulutusta.

6.5.2 Keinot kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokeva lapsi

Haastateltavilta kysyttiin, minkälaiset keinot heillä on omasta mielestään kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokeva lapsi (kuvio 1.) Ilmaisuja saatiin yhteensä 8.

Kuvio 1. Haastateltavien keinot kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokeva lapsi (8 ilmaisuja.)

Ilmaisut jaettiin kolmeen luokkaan: tarvitsee tukea (4 ilmaisua), on keinoja (2 ilmaisua) sekä ei ole keinoja (2 ilmaisua).

Tyypillisin ilmaus oli, että kasvattaja tarvitsee tukea (4)

”Yksin ainakaan lähteä purkamaan sitä asiaa millään tavalla..”

”Jonkunlaista taustatukea tai taustahenkilöä etsisin kyllä tuekseni..”

On keinoja (2) tyypillisin ilmaus oli

”Jotenkin kuitenkin tätä työtä tehneenä olisi varmaan ihan hyvät keinot..”

Ei ole keinoja (2) tyypillisin ilmaus oli

”No en kyllä koe että mulla olisi mitään keinoja..”

Kasvattajat kokevat pääasiassa tarvitsevansa tukea kuritusväkivaltaa kotona kokevan lapsen ja tämän vanhempien kohtaamiseen. Haastateltavista vain kaksi koki, että heillä on työkokemuksen mukana tuomia keinoja kohtaamistilanteeseen, kun taas vastaajista kaksi koki, ettei heillä ole minkäänlaisia keinoja kohdata lasta tai vanhempaa.

6.5.3 Millaista koulutusta kasvattajat kaipaisivat?

Haastateltavilta kysyttiin, millaista koulutusta he toivoisivat kuritusväkivallan tiimoilta. Ilmaisuja saatiin yhteensä 21. (ks. Taulukko 7).

Taulukko 7. Kasvattajien toivoma koulutus kuritusväkivallasta

<i>Sisältö</i>	<i>Kouluttaja</i>
<i>Yhteensä 15</i>	<i>Yhteensä 6</i>

Sisältö (15 ilmaisua) jaettiin neljään alaluokkaan: konkreettisia neuvoja miten toimia (6 ilmaisua), huolen syntymisen jälkeisen prosessin selkeyttäminen (4 ilmaisua), apua tunnistamiseen (3 ilmaisua) sekä esimerkkien kautta (2 ilmaisua)

Koulutuksen tärkeimpänä sisältönä nähtiin se, että saadaan konkreettisia neuvoja miten toimia (6)

”Kuinka ottaa asia esille vanhempien kanssa ja kuinka niitä pystyy auttamaan siinä tilanteessa.”

”Käytännön ohjeita siitä, mitä pitää tehdä kun tulee epäily”

Huolen syntymisen jälkeisen prosessin selkeyttäminen (4) nähtiin tärkeänä

”Se että tulisi se käytäntö selväksi, minkälaisissa tapauksissa näitä on tehty ja miten on toimittu ja tiedetään miten oikealla tavalla tulee toimia..”

”Mikä se prosessi on sitten kun tulee selville huoli, että keneen ollaan yhteydessä ja mitä sitten tapahtuu”

”Se käytäntö tulisi selväksi”

Kasvattajat toivoivat koulutuksessa erityisesti apua tunnistamiseen (3)

”Itsekin osaisi olla herkkänä että minkälaisista asioista herkistyy ja tietää että tässä vois olla jotain tärkeää ja tutkia sitä enemmän..”

”Mitä se on ja minkälaisia merkkejä siitä on ja miten sen voi huomata..”

Esimerkkien pohjalta (2) järjestettävä koulutus koettiin hyvänä

”Vois ottaa ihan oikeasta elämästä esimerkkejä.”

Kouluttaja (6 ilmaisua) jaettiin kahteen alaluokkaan: asiantuntija (4 ilmaisua) ja hyvä kouluttaja (2 ilmaisua).

Kouluttajalta toivottiin asiantuntemusta (4)

”Se joku kouluttaa, niin sen pitää tietää asioista enemmän.”

”Sellainen kellä on ihan oikeasti kokemusta näistä asioista”

Hyvä kouluttaja (2) nähtiin myös tärkeänä

”Semmoinen jolla on tietoa ja taitoa ja osaa myös jakaa sitä toisille..”

Kasvattajat selkeästi kaipaavat koulutusta kuritusväkivallan tiimoilta. Koulutuksen tärkeimmäksi sisällöksi koettiin se, että koulutuksesta saisi konkreettisia neuvoja siihen, miten perhettä voidaan auttaa. Koulutuksesta toivottiin apua myös kuritusväkivallan tunnistamiseen ja sen prosessin selkeyttämiseen, mitä tapahtuu jos työntekijä on yhteydessä lastensuojeluun. Kouluttajan toivottiin olevan asiantunteva ja käyvän koulutusta läpi esimerkkien kautta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää päivähoidossa toimivien varhaiskasvattajien keinoja kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokenut lapsi. Vastauksia etsittiin siihen, miten varhaiskasvattajat huomaavat kuritusväkivallan merkit, miten he toimivat huolen syntyessä ja millaista koulutusta he haluaisivat aiheen tiimoilta.

Useimmiten varhaiskasvattajat määrittivät kuritusväkivallan fyysisten tekojen, kuten lyömisen, tukistamisen ja luunapin kautta. Kasvattajat tiedostivat myös kuritusväkivallan henkisen puolen, kuten lapsen alistamisen, mutta harvemmin kun fyysisen puolen. Yksi vastaajista ei osannut määritellä kuritusväkivaltaa. Varhaiskasvattajat kokivat kuitenkin kuritusväkivallan tunnistamisen vaikeana, vaikka tiedettiin, mitä se käytännössä on.

Kukaan haastateltavista ei ollut uransa aikana kohdannut kuritusväkivaltaa kotona kokevaa lasta. Tämä on yllättävää, sillä haastateltavat olivat olleet päivähoidon kentällä töissä 5 - 37 vuotta ja tutkitusti kuritusväkivaltaa kokevat eniten juuri päivähoitoikäiset lapset. Kasvattajat kokivat oman tietopohjansa kuritusväkivallasta olevan pääasiassa melko huono. Varhaiskasvattajat tiesivät melko hyvin mitä kuritusväkivalta on, mutta sen tunnistaminen koettiin vaikeaksi. Useimmat vastaajista kokivat tarvitsevansa myös tukea kuritusväkivaltaa kotona kokevan lapsen ja tämän vanhempien kohtaamiseen. Tämä saattaa osaksi selittää sen, mikseivät haastateltavat ole kohdanneet kuritusväkivaltaa kotona kokevia lapsia. Kyse saattaa olla siitä, että vaikka haastateltavat tiedostavat kuritusväkivallan olemassaolon, on heidän sitä vaikea tunnistaa, joka taas puolestaan vaikeuttaa tilanteeseen puuttumista.

Keskusteluissa kävi ilmi, että yhteistyö lastensuojelun kanssa koettiin hyväksi ja toimivaksi sekä yhteyden ottamisen kynnyks matalaksi. Samalla kuitenkin tuloksista kävi ilmi, etteivät päivähoidon työntekijät tiedä, millainen prosessi lastensuojelussa käynnistyy, mikäli päiväkodista ollaan yhteydessä huolen tiimoilta. Kukaan haastateltavista ei ollut ottanut itse yhteyttä lastensuojeluun kuritusväkivallan tai muun huolen vuoksi. Kaikki olivat myös tietoisia

mahdollisuudesta konsultoida lastensuojelun työntekijää nimettömästi, mutta kukaan haastateltavista ei ollut käyttänyt mahdollisuutta hyväksi. Tuloksissa on siis ristiriita siinä, että kynnyksellä ottaa lastensuojeluun yhteyttä on vastaajien mukaan matala, mutta samalla ei tiedetä mitä tapahtuu yhteydenoton jälkeen.

Puolet vastaajista koki, että huolen syntyessä tapausesimerkin tilanteessa (ks. luku 6.4) kuritusväkivallasta, olisi hyvä ottaa yhteys päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien lisäksi heti myös lastensuojeluun. Puolet sen sijaan olivat sitä mieltä, että asioista täytyy ensin keskustella vanhempien kanssa ja yrittää selvittää haaste päiväkodin henkilökunnan keinoin. Mikäli fyysinen kuritusväkivalta kuitenkin jatkuisi samalla tavalla, ottaisivat myös nämä vastaajat yhteyden lastensuojeluun.

Tutkimuksen tuloksissa yllätti se, että haastattelussa tapausesimerkin tilanteessa (ks. luku 6.4), vain yksi vastaaja puuttuisi lapsen alentavaan kohteluun jo ennen tilanteen kärjistymistä fyysiseksi kuritusväkivallaksi. Kuten jo aikaisemmin mainittiin, tilanteen kärjistymisen jälkeenkin, vain puolet vastaajista ottaisi heti yhteyttä lastensuojeluun, kun puolet yrittäisi selvittää tilannetta vanhempien kanssa. Vain yksi vastaaja yrittäisi lisäksi keskustella tilanteesta lisää myös lapsen kanssa. Mielenkiintoista on, että vaikka päiväkodissa on ohjeistus siitä, kuinka tilanteissa tulee toimia, on varhaiskasvattajilla erilaiset käsitykset siitä, millaisiin asioihin puututaan ja miten.

Tuloksista kävi ilmi, että haastateltavista suurin osa koki, että he tarvitsisivat tukea kuritusväkivaltaa kotona kokevan lapsen tai tämän vanhempien kohtaamiseen. Vastaajista kaksi kokivat, ettei heillä ole minkäänlaisia keinoja kohdata lasta tai vanhempia. Suurin osa haastateltavista koki oman tietopohjansa kuritusväkivallasta olevan melko heikko ja haastateltavat kaipasivat koulutusta kuritusväkivallan tiimoilta. Koulutuksessa toivottiin läpikäytäväksi asioita esimerkkien kautta sekä apua tunnistamiseen ja huolen syntymisestä käynnistyvän prosessin selkeyttämiseen. Kouluttajalta toivottiin asiantuntijuutta ja taitoa jakaa tieto muille.

Tutkimuksen tulokset vastaavat suurilta osin tutkijan esiolettamuksia. Kuten tutkija oletti, varhaiskasvattajat kokivat kuritusväkivallan tunnistamisen vaikeaksi

juuri koulutuksen ja kokemuksen puutteen vuoksi, vaikka tiedettiin, mitä kuritusväkivalta käytännössä on. Päiväkodissa näyttäisi olevan myös ohjeistus siitä, miten varhaiskasvattajien tulisi toimia huolen syntyessä ja kenen kaikkien kanssa tilanne tulisi ottaa puheeksi. Tämä oli myös tutkijan esioletus. Kuten tutkija oletti, kaikki vastaajat ottaisivat myös asian puheeksi ensin vanhempien ja tiimin kanssa ennen yhteydenottoa lastensuojeluun.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön aihe muodostui omasta kiinnostuksestani aihetta kohtaan sekä Vaasan ensi- ja turvakodin projektityöntekijän kannustamana. Suorittaessani päiväkodissa harjoittelua, tuli opinnäytetyön aihe minua konkreettisesti vastaan, kun seurasin kuinka työntekijät reagoivat, kun lapsi kertoi kuritusväkivallasta. Tuolloin mietin ensimmäistä kertaa, miten helppo aikuisen on ohittaa lapsen kertomus tai laittaa se lapsen mielikuvituksen piikkiin vain sen vuoksi, että itsellä on vaikeus kohdata asia ja kynnyksellä toimia tilanteen vaatimalla tavalla. Mielestäni on tärkeää tutkia ja parantaa varhaiskasvattajien kykyä kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokenut lapsi ja tämän vanhemmat, koska lähes jokainen lapsi on jossain vaiheessa päivähoiton piirissä ja päivähoiton kentällä perheen haasteet on mahdollista huomata ja niihin on tärkeää puuttua ajoissa.

Opinnäytetyön tekeminen oli pitkä, mutta antoisa prosessi. Haastavinta aloittelevalle tutkijalle oli vastausten analysointi, sillä materiaalia oli melko paljon ja oli vaikea päättää, miten vastauksia lähteä purkamaan. Työtä kuitenkin helpotti valmiina olleet teemat, joita mukailin haastatteluissakin. Tutkimuksen olisin voinut suorittaa myös lomakkeilla, jolloin tutkimukseen olisi saatu suurempi ja laajempi kohdejoukko ja näin lisätty tutkimuksen luotettavuutta. Suuremman kohdejoukon avulla tutkimuksen tuloksia voitaisiin myös yleistää paremmin. Toisaalta haastattelun avulla pystyin tarkentamaan haastateltavien vastauksia ja selventämään kysymyksiä, jolloin vastauksissa on todennäköisesti vähemmän virhetulkintoja. Tutkimusta olisi voitu laajentaa myös koskemaan useampaa päiväkotia, jolloin tulokset olisi paremmin yleistettävissä, eivätkä ne olisi sidoksissa vain yhden päiväkodin toimintatapoihin.

Aihetta voitaisiin mielestäni tutkia lisää seurantatutkimuksella, joka tehtäisiin samaan päiväkotiin muutaman vuoden kuluttua. Seurantatutkimuksessa voitaisiin tutkia, ovatko asenteet tai toimintatavat muuttuneet kyseisessä päiväkodissa tämän tutkimuksen jälkeen. Tutkimusta voitaisiin myös laajentaa useampaan päiväkotiin tai vertailla niiden päiväkotien asenteita ja toimintatapoja, jotka ovat olleet ensi- ja turvakodin hankkeen alaisina, niihin päiväkoteihin, jotka eivät ole vielä

kuritusväkivaltaan orientoituneet. Mielenkiintoista olisi tehdä myös tutkimus, jossa keskistyttäisiin päiväkoteihin, jossa on enemmän maahanmuuttajataustaisia perheitä, kulttuurierojen vuoksi.

Tämä tutkimus on vahvistanut käsitystäni siitä, ettei päiväkodeissa ole vielä tarpeeksi tietoutta kuritusväkivallasta ja sen tunnistamisesta eikä henkilökunnalla ei ole vielä tarpeeksi keinoja kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokevaa lasta. Näihin asioihin tulisi panostaa, sillä tutkitusti kuritusväkivaltaa kokevat eniten juuri päiväkotikäiset lapset ja väkivallan merkit näkyvät helpoiten lapsen päivittäisessä arjessa. Tämän tutkimuksen olisi hyvä saavuttaa päivähoidon henkilökunta, jolloin asiaan osattaisiin kiinnittää ehkä enemmän huomiota.

LÄHTEET

Fagerlund, M., Peltola, M., Kääriäinen, J., Ellonen, N. & Sariola, H. 2014. Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu.

Ellonen, N. 2012. Kurin alaiset. Lasten ja aikuisten välisten ristiriitojen ratkaiseminen perheissä. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu.

Ellonen, N., Kivivuori, J. & Kääriäinen, J. 2007. Lapset ja nuoret väkivallan uhreina. Espoo. Poliisiammattikorkeakoulu.

Ensi- ja turvakotien liitto. 2013. Perheväkivallan määrittely. Viitattu 16.11.2013. http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/liitto/haetko-tietoa/perhevakivalta/perhevakivallan_maarittely/

Gumpler, H. & Harvala, M. 2012. Lastentarhanopettajien kokemuksia lastensuojelullisen huolen heräämisestä ja siihen puuttumisesta. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Oulu.

Haapasalo, J & Aaltonen, T. 1999. Lapsen pahoinpitelyalttius lastensuojelun asiakasperheissä. Teoksessa Väkivallan kierre, 12. Toim. Haapasalo, J. Tietosanoma Oy.

Heiskanen, M & Ruuskanen, E. 2010. Tuhansien iskujen maa. Miesten kokema väkivalta Suomessa. Helsinki. Heuni.

Hentilä, S., Ellonen, N., Paavilainen, E., Kääriäinen, J. & Koivula, T. 2010. Pieniin lapsiin kohdistuvan kaltoinkohtelun tilanteet vanhempien kuvaamana. Janus. Vol 18, 3, 260-276.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Liikanen, P. & Sajavaara, P. 1986. Tutkimus ja sen raportointi. Jyväskylä. Gummerus.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1991. Teemahaastattelu. 5.painos. Helsinki. Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna. Tammi.

Humppi, S-M., Ellonen, N. 2010. Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö. Tapausten tunnistaminen, rikosprosessi ja viranomaisten yhteistyö. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu.

Kauppi, A. 2012. Sisäiset mustelmat – pahoinpitelyn psyykkiset vaikutukset. Teoksessa Lapsen kaltoinkohtelu. Toim. Söderholm, A & Kivitie-Kallio, S. Helsinki. Duodecim.

- Kasvun kumppanit. 2014. Lasten hyvinvointia vahvistamassa.. Lapsen kaltoinkohtelu. Viitattu 16.10.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/ehkaiseva/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/lahisuhde/lapsen
- Kersanet. 2014. Perheväkivallan muodot. Viitattu 16.10.2014.
http://www.epshp.fi/kersanet/vanhemmuus/pulmat_ ja_kriisit/perhevakivalta/vakivallan_muodot
- Koivunen, J. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä. Ps-kustannus.
- L13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 17.5.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- L8.4.1983/361. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilta. Viitattu 18.5.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>
- Lapsiasiavaltuutettu. 2014. Lapsen oikeudet. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 17.5.2014. http://www.lapsiasia.fi/lapsen_oikeudet
- Lehtonen, T. & Nuutinen, H. 2010. Päivähoitohenkilöstön käsityksiä lasten kokemasta perheväkivallasta. Opinnäytetyö. Diakonia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Helsinki.
- Lukinmaa, T. 2012. Päiväkodilta jää usein lastensuojeluilmoitus tekemättä. Yle-uutiset. Viitattu 18.5.2014.
http://yle.fi/uutiset/paivakodilta_jaa_usein_lastensuojeluilmoitus_tekematta/6322600
- MacKenzie, M., Nicklas, E., Waldfogel, J. & Brooks-Gunn, J. 2014. Corporal punishment and child behavioral and cognitive outcomes through 5 years-of-age: Evidence from a contemporary urban birth cohort study. Viitattu 12.9.2014.
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4024048/>
- Mykkänen, K. 2007. Lapsuudessa ja nuoruudessa koettu perheväkivalta yksilöllisenä ja yhteiskunnallisena kysymyksenä. Viitattu 16.11.2013.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/38247/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201207202112.pdf?sequence=1>
- Perttu, S., Mononen-Mikkilä, P., Rauhala, R. & Särkkälä, P. 2005. Päänavaus selviytymiseen. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy
- Paavilainen, E&Pösö, T. 2003. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. Porvoo. WSOY.
- Rissanen, Johanna 2001. Lapsi ja perheväkivalta. Tuttua vai tuntematonta lastentarhanopettajille? Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma. Jyväskylän Yliopisto: Varhaiskasvatuksen laitos

Sariola, H. 2014. Herra Koivuniemi pantu pois viralta - 30 vuotta ruumiillisen kurittamisen kieltämisestä. Lastensuojelun Keskusliiton Taloustutkimuksella teettämän kyselyn tulokset 2014. Viitattu 12.9.2014.
<http://www.lskl.fi/files/2299/HerraKoivuniemiPantuViralta.pdf>

Sosiaaliportti. 2013. Mitä on lastensuojelu? Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 18.5.2014. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/

Sosiaaliportti. 2012. Lastensuojeluilmoitus. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 18.5.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluntarve/lastensuojeluilmoitus/>

STT. 2013. Vajaa puolet sallii lapsen kurituksen. Pohjalainen. 111. 275. 12.

Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki. WSOYpro Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014 a. Lastensuojelun käsikirja. Ehkäisevä lastensuojelu. Viitattu 12.9.2014. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelunkasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014 b. Lastensuojelun käsikirja. Väkivallan muodot ja rikoslaki. Viitattu 27.10.2014. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelunkasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/pahoinpitely-ja-seksuaalinen-hyvaksikaytto/vakivallan-muodot-ja-rikoslaki>

Tomoda, A., Suzuki, H., Rabi, K., Sheu, Y-S., Polcari, A & Teicher, M. 2009. Reduced Prefrontal Cortical Gray Matter Volume in Young Adults Exposed to Harsh Corporal Punishment. Viitattu 12.9.2014.
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2896871/>

Unicef. 2013 a. Lapsen oikeuksien sopimus. Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? Viitattu 17.5.2014. <http://www.unicef.fi/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus>

Unicef. 2013 b. Lapsen oikeuksien sopimus. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 17.5.2014. http://www.unicef.fi/Lapsen_oikeuksien_sopimus_koko

Vaasan ensi- ja turvakoti. 2012. ”Lapselle vahvat verkostot” –hanke 2012-2014. Viitattu 17.5.2014. http://www.vaasanturvakoti.fi/cms/cmsmadesimple-1.9.4.1-full/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=30&cntnt01lang=fi_fi&cntnt01pagelimit=4&cntnt01returnid=68

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes. Oppaita 56. Viitattu 12.9.2014. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

Väestöliitto. 2014. Parisuhde. Henkinen väkivalta. Viitattu 16.10.2014. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/henkinen-vakivalta/

Älä lyö lasta! Kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelma 2010-2015. 2010. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2010:7. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö.

HAASTATTELUKYSYMYKSET**KURITUSVÄKIVALTA**

1. Miten määrittelisit kuritusväkivallan? Mikä on mielestäsi kuritusväkivaltaa?
2. Millaisia ajatuksia, asioita sinulle nousee mieleen sanasta kuritusväkivalta?

KURITUSVÄKIVALLAN KOHTAAMINEN TYÖSSÄ

3. Oletko työssäsi kohdannut kuritusväkivaltaa kokevia lapsia?
4. Montako kuritusväkivaltaa kokevaa lasta olet urasi aikana kohdannut?
5. Millaisissa perheissä olet havainnut kuritusväkivaltaa? Voitko kuvailla perheitä?
6. Millaisista seikoista olet tunnistanut kuritusväkivallan?
7. Voisitko kertoa kuritusväkivallan tunnistamisesta?
8. Miten olet toiminut tilanteissa, joissa sinulle on syntynyt huoli lapsen kokemasta kuritusväkivallasta?
9. Kuinka päiväkodissanne on informoitu siitä, kuinka vastaavissa tilanteissa työntekijän tulee toimia?
10. Oletko ollut yhteydessä lastensuojeluun konsultoidaksesi sosiaalityöntekijää kuritusväkivallan vuoksi?
11. Oletko tehnyt lastensuojeluilmoituksen kuritusväkivallan vuoksi?

TAPAUSESIMERKKI

Olet havainnut työntekijänä, että äidin tuodessa ja hakiessa lasta päivähoidosta, äiti kohtelee usein lasta melko kovakouraisesti. Äiti saattaa silloin tällöin retuuttaa lasta kädestä ja puhua tälle alentavaan sävyyn mikäli lapsi ei toimi äidin ohjeiden mukaan. Et ole havainnut samanlaisia asioita isän tuodessa lasta hoitoon. Eräänä iltpäivänä laitot lapsen hiuksia kiinni, kun hän kertoo päähän koskevan. Kysyttäessä lapsi kertoo äidin vetäneen häntä hiuksista edellisenä iltana.

12. Miten toimisit vastaavanlaisessa tilanteessa?
13. Kenen kanssa keskustelisit asiasta ensimmäiseksi? Kenen kaikkien osapuolien kanssa ottaisit asian puheeksi?
14. Mitä ajattelet lastensuojelun ottamisesta mukaan asiassa? Vaatiiko tapaus mielestäsi yhteydenottoa lastensuojelun työntekijään? Miksi / Miksi ei?

KOULUTUS

15. Millainen tietopohja sinulla on kuritusväkivallasta; mitä se on, mitkä ovat sen seuraukset ja miten sen tunnistaa?
16. Millaisia keinoja sinulla on mielestäsi kohdata kuritusväkivaltaa kotona kokeva lapsi ja tämän vanhemmat?
17. Millaista koulutusta kaipaisit aiheen tiimoilta?